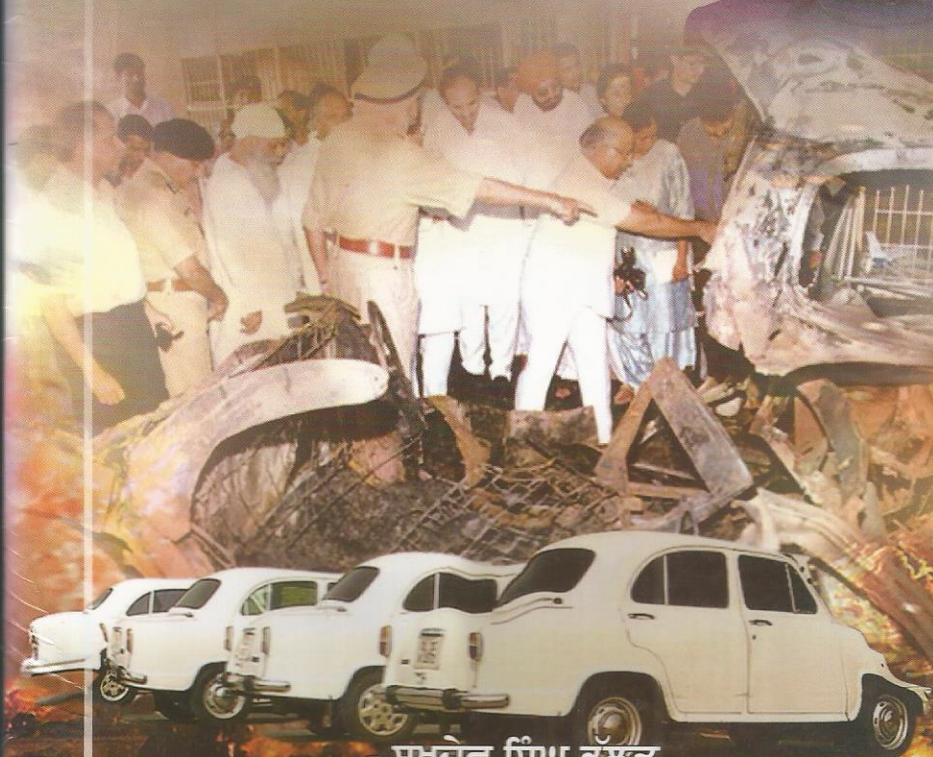
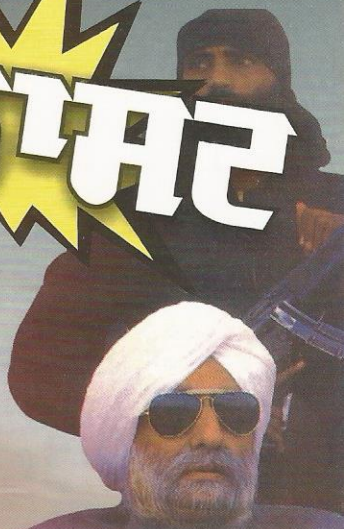
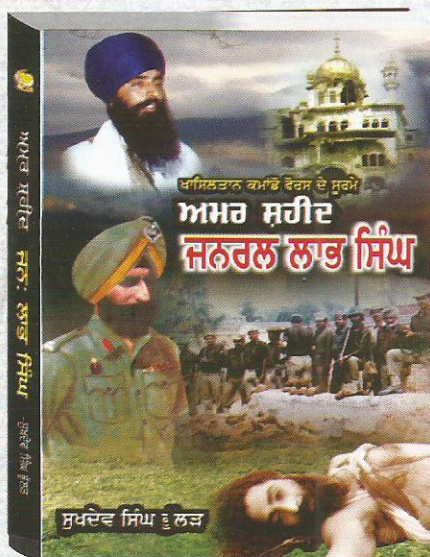

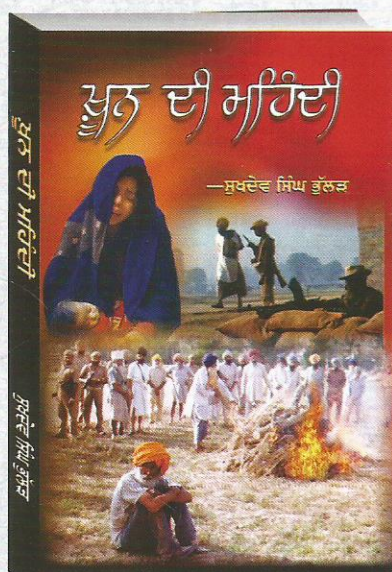
ਬੰਬ ਬਲਾਮਟ

- ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲੜ

ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਜਨਰਲ ਲਾਭ ਸਿੰਘ
(ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲੜ)

ਖੂਨ ਦੀ ਮਹਿੰਦੀ
(ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲੜ)

ਬੰਬ ਬਲਾਸਟ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਭੁੱਲੜ'

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ:

ਗੁਰਮਤਿ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ (31 ਨੰਬਰ ਵਾਲੇ)

154, ਘੰਟਾ ਘਰ ਮਾਰਕੀਟ (ਸਕੂਟਰ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਉਪਰ), ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਫੋਨ: 0183-5101231, 98726-58302, 98151-61234

ਬੰਬ ਬਲਾਸਟ

ਲੇਖਕ :

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਭੁੱਲੜ'

ਸੁਰਜੀਤ ਪੁਰਾ, ਬਠਿੰਡਾ

© ਸਭ ਹੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ : 2011

ਮੁੱਲ : 40-00 ਰੁਪਏ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਗੁਰਮਤਿ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ (31 ਨੰਬਰ ਵਾਲੇ)

154, ਘੰਟਾ ਘਰ ਮਾਰਕੀਟ (ਸਕੂਟਰ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਉਪਰ), ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਫੋਨ: 0183-5101231, 98726-58302, 98151-61234

ਛਾਪਕ :

ਦਸਮੇਸ਼ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ

ਜਲੰਧਰ

Printed in India

“ਸਿੱਖ ਏ ?”

“ਨਹੀਂ।”

“ਹਿੰਦੂ ਏ ?”

“ਨਹੀਂ।”

“ਮੁਸਲਮਾਨ ਏ ?”

“ਨਹੀਂ।”

“ਫਿਰ ਤੂੰ ਈਸਾਈ ਹੋਵੇਂਗਾ ?”

“ਨਹੀਂ।”

“ਫਿਰ ਹੋਰ ਕੌਣ ਏ ਤੂੰ ?” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਅੱਤਵਾਦੀ।” ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ‘ਨਹੀਂ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡਿਆ। ਮੁੰਡਾ ਭਰ ਜੁਆਨ ਗੱਭਰੂ ਤੇ ਮੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕ ਮੁੱਛਾਂ ਤੇ ਸੱਸੀ ਦਾਹੜੀ ਅੱਲ੍ਹੜ ਉਮਰ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਦੇ ਲਿਬਾਸ ਤੋਂ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

“ਫਿਰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਈ ਹੋਇਆ।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਿਆ।

“ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਆਂ।” ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ-ਪੂਰਵਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਈ ਆ। ‘ਕਾਲੀ, ਕਾਂਗਰਸੀ, ਕਾਮਰੇਡ, ਪੁਲਸੀਏ, ਫੌਜੀ ਆਦਿ ਵੀ ਸਿੱਖ ਈ ਆ, ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਜੋ ਕੁਝ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੈ।”

“ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ?”

“ਕਤਲ, ਯਾਨੀ ਮਰਡਰ।”

“ਕਿਸ ਦਾ ?”

“ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ।”

“ਪਰ ਤੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਨੈ ?”

“ਹਾਂ।” ਉਸ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਸਮਝਦੈਂ ਭਾਵ ਅੱਤਵਾਦੀ!” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਭਾਵ ਸਮਝ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

“ਯੈੱਸ।” ਉਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਉੱਤਰ ਸੀ।

“ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵਖਰੇਵਾਂ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਬੈਰ, ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਹੀ ਜਾ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਕੰਮ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਏ।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਉਹਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਲੱਭੂ ਸਨ।

“ਕੰਮ ਹੋਜੇਗਾ।”

“ਪਰ ਤੂੰ ‘ਕੱਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕਤਲ ਈ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਨੈਂ?’” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ।

“ਕਤਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੜੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੁੰਨਾਂ, ਪਰ.....” ਮੁੰਡਾ ਗੱਲ ਅਧੂਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

“ਪਰ ਕੀ?”

“ਅਗਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਂ ਕੱਟਣ ਨਾਲੋਂ ਰੁੱਖ ਈ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਦਾ ਫੈਲਾਉ ਛੇਤੀ ਰੁਕ ਜਾਏਗਾ। ਜਦ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਈ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿੱਸਾ ਖ਼ਤਮ.....।” ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੇ ਭਾਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ।

“ਦਲੀਲ ਤੇਰੀ ਤਰਕ-ਸੰਗਤ ਏ, ਪਰ ਵਜ਼ਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਏ।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੂੰ ਗੱਲ ਓਨੀ ਜਚੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਬੋਲਿਆ, “ਬੈਰ, ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ।”

“ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸੁਆਲ ਨਹੀਂ.....ਇਹ ਸਟੈੱਪ ਈ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਚੁੱਕਿਆ ਏ।”

“ਗੱਲ ਖੋਪਰੀ ‘ਚ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।”

“ਹੋ ਜਾਏਗੀ.....ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੱਸ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੌਣ ਏ?” ਉਸ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ।

“ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਸ਼ੈਂਦ ਈ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੰਨ੍ਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਭਾਵ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਏ।”

“ਮਤਲਬ?”

“ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ!”

“ਸੀ.ਐੱਮ. ਪੰਜਾਬ!”

“ਹਾਂ।”

“ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ.....ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਜਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਏ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਏ, ਉਹਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਹੋਏਗਾ?”

“ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ।”

“ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੂੰ ਦੱਬਣ-ਕੁਚਲਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਏ?”

“ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ।”

“ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸਫ਼ਾਏ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਹਨੇ ਦਿੱਤਾ?”

“ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।”

“ਪਰ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੇ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਗਿੱਲ ਦਾ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਏ। ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਜੋਖਮ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲੀਟੈਂਸੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਉਸੇ ਨੇ ਈ ਕੀਤਾ ਏ।”

“ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਕੌਣ ਬਣਿਆ?”

“ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ।”

“ਸ਼ੇਰੇ-ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ?”

“ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ।”

“ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਗਿੱਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਏ।”

“ਮਿਲਿਆ ਰਹੇ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਟਾਰਗਟ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਏ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਕਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਏਮ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਆਂ।” ਮੁੰਡਾ ਕਾਫ਼ੀ ਬੋਲਡ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਹ ਲੈ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਆਪਣੇ ਲਕਸ਼ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਸੋਚਣਾ, ਦਿਮਾਗ਼ ਨੂੰ ਡਾਈਵਰਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਏ। ਏਮ ਤੋਂ ਭਟਕਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਏ।”

“ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਐ।”

“ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਕੌਣ ਏ?”

“ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਖ਼ਿਤਾਬ ਭੁੱਲੇ-ਭਟਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆ।”

“ਭੁੱਲੇ ਭਟਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਏਹੀ ਖ਼ਿਤਾਬ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣੇਗਾ।” ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਬੁੱਲ੍ਹ ਮੀਟ ਲਏ। ਉਹ ਬੁੱਲ੍ਹ ਚੱਬ-ਚੱਬ ਲਹੂ-ਲਹਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਇਕ ਗੱਲ ਤੈਨੂੰ ਭੁੱਲਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ, ਦੇਸਤ!” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਬੋਲਿਆ।

“ਵੱਟ?” ਉਸ ਅੱਖਾਂ ਸਿਕੋੜੀਆਂ।

“ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਚੁੱਕਿਆ ਕਦਮ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੀ ਕਿਸਤੀ 'ਚ ਸਵਾਰ ਆਦਮੀ ਮੰਝਧਾਰ 'ਚੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਨ੍ਹੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੀ ਰੌਂਅ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਾਤਲ ਏ। ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਗ ਸੂਝਵਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਧ-ਵਿਚਕਾਰ ਡੋਬ ਦੇਂਦਾ ਏ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੀ ਹੋਸ਼-ਹਵਾਸ ਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਐ, ਡੀਅਰ!” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਲੀ ਰੌਂਅ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰ ਝਾੜਿਆ।

“ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਜੋ ਕਹਿ ਰਿਹਾਂ, ਪੂਰੀ ਹੋਸ਼ ਨਾਲ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾਂ।” ਮੁੰਡਾ ਬੋਲਿਆ, “ਕੀ ਆਪ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਭਾਵ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋਜੇ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਬੋਲ ਰਿਹਾਂ?”

“ਸ਼ਾਇਦ, ਨਹੀਂ।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਘੋਖਵੀਂ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ। ਉਹਨੂੰ ਬਗ਼ੈਰ ਨਫਰਤ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ।

“ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਏ, ਉਹ ਕਦੇ ਅਸਫ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।” ਮੁੰਡਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਲਈ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਲਕਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਮਰ ਜਾਣਾ ਏਂ। ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਏਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਏ ਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅੜਿਆ ਰਹੇ; ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝੇਂਗਾ?” ਮੁੰਡਾ ਝੱਟ ‘ਆਪ’ ਤੋਂ ‘ਤੂੰ’ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ।

“ਜੀਨੀਅਸ! ਪਰ ਤੂੰ ਬੋਲਡ ਵੀ ਏਂ।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਜੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੋਹ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਏ, ਉਹ ਰੀਅਲੀ ਸਕਸੈੱਸ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਉਹਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ।”

“ਕੁਛ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹਰ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗਾ।” ਮੁੰਡਾ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਉਹਦਾ ਮੂੰਹ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਆਭਾ ਨਾਲ ਲਾਲ ਸੀ।

“ਵੈਰੀ ਗੁੱਡ, ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ! ਜੀਅ ਕਰਦੈ ਤੇਰਾ ਮੂੰਹ ਚੁੰਮ ਲਾਂ।”

ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪਾਟਦਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ, “ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਬੋਲਡ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਲਕਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਏਨਾ ਉਤਾਵਲਾ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦਾ ਰਤੀ ਭਰ ਵੀ ਖੋਫ਼ ਨਾ ਹੋਏ। ਯਕੀਨਨ ਅਜਿਹੇ ਮਰਦ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਰਲੇ-ਟਾਵੇਂ ਈ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਆ।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਦਾ ਦਿਲ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਾਂ, ਪਰ ਉਹ ਸੰਕੋਚ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਬੋਲਿਆ, “ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਏ ਕਿ ਮੇਰੀ ਚੋਣ ਆਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਵਰਫੁੱਲ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸਾਂ ਜੋ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲਾ ਤੇ ਚੱਟਾਨ ਵਾਂਗ ਸਖ਼ਤ ਲੋਹ-ਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ। ਜਿਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹਿਮਾਲੀਆ ਵਾਂਗ ਅਜਿੱਤ ਹੋਏ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਬੋਲਡ ਬੰਦਾ ਈ ਅੰਜ਼ਾਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਏ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ! ਰੀਅਲੀ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਵਾਂਗ ਦਿਲ ਦਾ ਵੀ ਦਿਲਾਵਰ ਏਂ।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ।

“ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਰੀਫ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਦੋਸਤ। ਤਾਰੀਫ਼ ਉਹ ਜੰਗਲ ਰੂਪੀ ਹਥਿਆਰ ਏ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਬੇਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਏ।” ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਮੁਸਕਾਨ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਲੰਮਾ ਕੱਦ ਛੱਤ ਨੂੰ ਛੂਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਚਿੱਟੇ ਦੰਦ ਹੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋਂਠ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਹੀ ਡੰਗ ਸਾਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਪਨਪ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ, ਤਾਰੀਫ਼ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ 'ਚ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਮੋਹ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ, ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਉਸ ਵਕਤ ਆਉਂਦੀ ਏ, ਜਦ ਉਹ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੂਧੇ-ਮੂੰਹ ਬੇਕਾਰ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਉਹ ਵੀ ਬੇਸਹਾਰਾ।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਚਹਿਲ-ਕਦਮੀਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਨ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਏਅਰ-ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਦੀ ‘ਘੂੰ-ਘੂੰ’ ਦੀ ਮੱਧਮ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰ ਤਕ ਨਕਾਬ-ਯੁਕਤ ਸੀ। ਉਹ ਕੌਣ ਸੀ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ? ਉਹਦਾ ਨਾਮ, ਪਤਾ, ਦੇਸ਼, ਸਭ ਕੁਝ ਰੱਬ ਈ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

“ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਚ ਆਪ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਓ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਨਾਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਕੀ ਏ?” ਦਿਲਵਾਰ ਸਿੰਘ ਮਤਲਬ ਦੀ ਗੱਲ ਵੱਲ ਪਲਟਦਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ।

“ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਈ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਦਿਲਾਵਰ

ਸਿੰਘ! ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਦ ਤੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. (S.P.O.) ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸਸਪੈਂਡ ਹੋਣ ਤਕ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੀਡ ਕੀਤਾ। ਇਕ-ਇਕ ਪੁਆਇੰਟ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।" ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਚਿੱਟੀ ਮੁੱਛ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵੀ ਨਕਲੀ ਸੀ।

"ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਈ ਜਾਣਦੇ ਓ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਏ।" ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੂੰਹ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਈ ਰਹਿ ਗਿਆ।

"ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੀਤ ਗਈ ਏ, ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ! ਕਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸ ਫਿਰਾਕ ਵਿਚ ਏ? ਕਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਏ? ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ, ਕਿਹੜਾ ਨਹੀਂ? ਉਹਦੀ ਲਿਮੀਟੇਸ਼ਨ ਕਿੰਨੀ ਏ? ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਮੇਰੀ ਕਾਰਜ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਗ ਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਈ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤਕ ਕਦੇ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।" ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬੜੀ ਕੁੱਤੀ ਚੀਜ਼ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਲੰਮਾ ਕੱਦ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਫੁੱਟ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਛਾਂਟਵੇਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ।

"ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਤਲਬ ਦੀ ਗੱਲ ਵੱਲ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦੈ।" ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਪ ਰਹੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੋਰ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

"ਦੈਟਸ ਆਲ! ਮਰਡਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੇਰੀ ਸਕੀਮ ਰੀਅਲੀ ਲਾਜ਼ਵਾਬ ਏ। ਮੈਂ ਉਸ ਸਕੀਮ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਡਿਸਕਸ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਲੂਜ਼ ਪੁਆਇੰਟ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਤੇਰੀ ਸਕੀਮ ਸਿਚੂਏਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਹੁਤ ਈ ਪੁਖਤਾ ਤੇ ਸੁਦ੍ਰਿੜ ਏ।" ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਸਾਹ ਲੈ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਮੈਂ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ੇਰ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਪਰ ਕੋਈ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਕਦਰ ਕਰਵਟ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ

ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੇਲ ਕਰੇਂਦੇ ਹੰਝ ਨੂੰ ਅਚਿੰਤੇ ਬਾਜ਼ ਪੈ ਜਾਏਗਾ।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਇਹ ਡਾਇਲਾਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ। ਉਹਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਕਾਤਲ ਮੁਸਕਾਨ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਐਕਸ਼ਨ ਕਦ ਹੋਏਗਾ?”

“ਇਹ ਡੇਟ ਅਜੇ ਫਿਕਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਫਾਈਨਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।”

“ਬੰਬ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇਗਾ?” ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਿਹਾ।

“ਐਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ (R.D.X.) ਬੈਲਟ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗੀ।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਉੱਤਰ ਮੋੜਿਆ।

“ਮੈਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰੋ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਾਹਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਏ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਸ ਵਿਕਟ ਨੂੰ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।” ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਾਕਿਆ ਈ ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਕਾਫੀ ਤੇਜ਼ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਫਰਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਉਹਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

“ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ, ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ! ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੰਪਲੀਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਸ ਇਕ ਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਏ।”

“ਕਿਹੜੀ?”

“ਕਿ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਕਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਇਹ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਏ।”

“ਇਹ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਜਲਦੀ ਕਰੋ ਵਰਨਾ ਮੈਂ ਪਾਗਲ ਹੋ ਜਾਊਂਗਾ।”

“ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਏ, ‘ਸਹਿਜ ਪੱਕੇ ਸੋ ਮੀਠਾ ਹੋਏ’ ਪਰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ‘ਸਬਰ ਕਾ ਫਲ ਮੀਠਾ ਹੋਤਾ ਹੈ’।” ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਬੋਲਿਆ, “ਜੋ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰੇ, ਧੀਰਜ ਨਾਲ। ਧੀਰਜ ਜਾਂ ਹੌਂਸਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਪਰ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਫ਼ਾਇਦੇ ਨਾਲੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਦੈ।”

“ਜਦ ਮਰਨ-ਮਾਰਨ ਈ ਮੰਡ ਲਿਆ ਫਿਰ ਨਫੇ-ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ?”

“ਮਤਲਬ ਹੈ ਬੱਚੇ! ਅਗਰ ਕੰਮ ਈ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ

ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਫ਼ਾਇਦਾ?" ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਕਾਰਗਰ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੈਨੂੰ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਮੂਹਰੇ ਹੋਏ ਸਾਈਕਲ ਬੰਬ-ਧਮਾਕੇ ਬਾਰੇ ਨਾਲਿਜ ਹੋਵੇ?"

"ਮੈਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਖ਼ੂਬ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ।"

"ਉਹ ਹਮਲਾ ਅਸਫ਼ਲ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ?"

"ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ।"

"ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਣ ਸੀ, ਦਿਲਾਵਰ।"

"ਕਾਰਣ!.....ਕੈਸਾ?"

"ਉਹ ਐਕਸ਼ਨ ਦਿਲ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ।" ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਅਗਰ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਕੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਅਸਫ਼ਲ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਟੈਕ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਅੱਗੇ ਵਾਂਗ ਬਾਅਦ 'ਚ ਪਛਤਾਉਣਾ ਨਾ ਪਏ।"

"ਆਲ ਰਾਈਟ! ਜੋ ਚਾਹੇ ਕਰੇ, ਪਰ ਕਰੋ ਜਲਦੀ।"

"ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾਂ, ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ! ਅਗਰ ਹਰ ਖਾੜਕੂ ਤੇਰੇ ਨਕਸ਼ੇ-ਕਦਮ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਲੈਸਨ ਸਿੱਖ ਲਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੱਡ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਪਰ ਹਰ ਸਟਰੱਗਲਰ ਨੂੰ ਦਿਲ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ।"

"ਉਠ ਅੜਾਂਦੇ ਈ ਲੱਦੀਦੇ ਆ।" ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਵੱਜਣ ਵਾਜੇ, ਹਰ ਕੋਈ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਖੀਵਾ। ਤੂੰ ਗੱਲ ਕਰ ਮਤਲਬ ਦੀ, ਬੂਹਾ ਭੇੜ ਦੇ ਮੱਚਣ ਦੇ ਦੀਵਾ।"

"ਲੱਗਦੈ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਏਂ।" ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ।

ਉਹ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਅਚਾਨਕ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਕੋਠੀ ਦੇ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਪੁਲਿਸ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਸੀ। ਭੱਜਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਹੱਥ ਦਿਲਾਵਰ ਦੀ ਧੌਣ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦੀ ਚੀਕ ਨਿਕਲ ਗਈ।

ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਤ੍ਰਭਕ ਕੇ ਉੱਠਿਆ।

ਉਸ ਦੀ ਜਾਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ।

ਉਹਦਾ ਸਾਰਾ ਜਿਸਮ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਨਾਲ ਤਰ ਸੀ। ਉਸ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਪੂੰਝੀਆਂ। ਖੁਸ਼ਕ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜੀਭ ਫੇਰ ਕੇ ਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸਭ ਬੇਅਰਥ। ਉਸ ਨੇ ਉੱਠ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਇਆ। ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨਾਲ ਦਿਲਾਵਰ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਟਿਕਾਣੇ ਆਈ, ਭਾਵ ਚੇਤਨਾ ਪਰਤੀ। ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਨਾਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ।

ਉਸ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਈਆਂ, ਪਰ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਟੁੱਟੀ ਲੜੀ ਜੁੜ ਨਾ ਸਕੀ। ਉਹਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਹਮਖਿਆਲ ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਕੌਣ ਸੀ। ਉਹ ਅਗਿਆਤ ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਕਿਉਂ ਸੀ? ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਖਿੜ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਿਲਾਵਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਕੌਣ ਹੋਇਆ? ਕਿਤੇ ਹਵਾਰੇ ਹੁਰੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਠਕੋਰ ਕੇ ਵੇਖਦੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਆ ਸਕਦਾ ਏ ਉਹ? ਗੱਲ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਏ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਿਨੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਆਂ, ਉਹੀ ਗੱਲਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਅਚੇਤ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਖੇਡ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਏ। ਮਨਾ! ਛੱਡ ਖਹਿੜਾ, ਸੁਪਨਾ ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਏ।

ਉਸ ਸਮਾਂ ਵੇਖਿਆ।

ਰਾਤ ਦੇ ਦੋ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਉਸ ਸੌਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਨੀਂਦ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਕੋਹ ਤਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਉਹ ਬੈਂਡ 'ਤੇ ਲੇਟਿਆ, ਪਲਸੇਟੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਖਿਆਲ ਕਦੇ ਕਿਤੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ। ਪਰ ਨੀਂਦ ਨਦਾਰਦ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਚਲੀ ਗਈ।

10% ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਝੋਲੀਚੁੱਕ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਾਅ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕੈਂਡੀਡੇਟ 10% ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੱਤ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਿਆ।

ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਜਿੱਤ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ਼. ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸਖ਼ਤੀ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹਰਲ-ਹਰਲ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਦਿਨ ਖਾਲੀ ਨਾ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਠ-ਦਸ ਮੁੰਡੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾ ਹੁੰਦੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤੇ ਬੁੱਚੜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਦਿਆਂ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਸੂਰ ਕੀਤਾ ਏ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮਿਲਿਆ, ਬੱਸ ਗੋਲੀ ਦੀ ਭੇਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਗਲੀਆਂ, ਨਾਲਿਆਂ, ਟੋਬਿਆਂ, ਡਰੇਨਾਂ, ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪੁਲ, ਸੜਕਾਂ ਆਦਿਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਤੇ ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਜਿਵੇਂ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਥਾਣੇ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ 'ਚੋਂ ਉੱਠਦਾ ਸਿਵੇ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਤੇ ਵੈਣਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ

ਗਮਗੀਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਲਾਹਗੀਰ ਮੰਡਲੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੇ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਗਿੱਲ, ਬੇਅੰਤੇ ਬੁੱਚੜ ਦੀ ਪੈੜ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਸੀ। ਬੇਅੰਤੇ ਦੇ ਖੂਨੀ ਖਾਬਾਂ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਵੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਵੀ। ਉਹਦੀ ਚਿੱਟੀ ਦਾਹੜੀ ਤੇ ਬਿੱਲੇ ਦੀ ਪੂਛ ਵਰਗੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉੱਪਰ ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨੀ ਸੈਲਾਬ ਤੈਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਕਾਤਲ ਅੱਖਾਂ ਹਰ ਵਕਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਮਨੁੱਖੀ ਗੋਸ਼ਤ ਦਾ ਚਸਕਾ ਉਹਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਤਲ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਬੇਅੰਤੇ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਰਾਖਸ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜ਼ਿਹਨੀਅਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਪੈਸਾ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਮਤ ਆ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਿਊਣਾ ਹਰਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਧਾੜਾਂ ਨੇ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ!

ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ!

ਜਿਹੜੀ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੜ੍ਹਚ ਹੋ ਗਈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਗੋਸ਼ਤ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਫੈਲ ਗਈ। ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲ ਗਿਆ। 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ' ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਏ.ਕੇ. ਅਸਾਲਟ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਉੱਠੀ। ਬਹਾਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਸਾਧੇ ਹੇਠ ਘੁੱਟਵੇਂ-ਘੁੱਟਵੇਂ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰ ਬੰਦਾ, ਹਰ ਜੀਵ ਡਰ-ਡਰ ਕੇ ਜੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰੀਕਾ ਹੈਂਡ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ, ਪਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵੀ ਬੇਅੰਤੇ ਦੀ ਬੁੱਚੜ ਸੈਨਾ ਅਥਵਾ ਧਾੜਵੀ ਫ਼ੌਰਸਾਂ ਦੇ ਭੈਅ ਨਾਲ ਡਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਰੀਕੇ ਝੀਲ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਏਹੀ ਕਾਰਣ ਸੀ ਕਿ ਬਰਡਜ਼ ਸੈਂਚੁਰੀ ਵਿਚ ਸੈਲਾਨੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਘਟ ਗਈ ਸੀ। ਬੇਅੰਤੇ ਦੇ ਧਾੜਵੀ ਬੁੱਚੜਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਅਸਮਤ ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੈਲਾਨੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ

ਨੂੰ ਵੀ ਹੜੱਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਬੇਅੰਤ ਬੁੱਚੜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਡਲੀ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਕੇ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਗਿੱਲ ਤੇ ਉਹਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖ਼ੂਨੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਜਦ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬਰ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਸਮਾਜੀ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਗਿਰੋਹ ਬਣਾ ਕੇ ਲੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਬਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਦੀ ਵਿਰਕ ਸੈਨਾ, ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਦੀ ਆਲਮ ਸੈਨਾ, ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਦੀ ਸੈਣੀ ਸੈਨਾ, ਪਰਮਰਾਜ ਉਮਰਾਨੰਗਰ ਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੈਨਾ, ਪੂਹਲੇ ਨਿਹੰਗ ਵਰਗੇ ਗੁੰਡਾ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਜਨਤਾ ਤਰਾਹ-ਤਰਾਹ ਕਰ ਉੱਠੀ। ਬੁੱਢੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁੱਧ-ਮੱਖਣਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲੇ ਪੁੱਤਰ ਧਾੜਵੀ ਬੁੱਚੜਾਂ ਤੋਂ ਲੁਕਾਉਣੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਏ। ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਰਹੀਆਂ ਕੰਜਕਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰਾ ਰੋਗ ਸੀ। ਰੱਖਿਅਕ ਭੱਖਿਅਕ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਕੋਹਣਾ ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਚੁੱਕੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨੋਚਣਾ, ਆਪਣਾ ਜੱਦੀ-ਪੁਰਖੀ ਹੱਕ ਸਮਝ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕਣ-ਟੋਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅੰਨ ਖਾ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾ ਲਈ। ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਤੜਫਣ ਲੱਗੀ। ਲਾਸ਼ ਦੇ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੁਲੀਆ, ਆਪਣੇ ਜਾਇਆਂ ਅੱਗੇ ਫ਼ਰਿਆਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵੱਢੀ-ਟੁੱਕੀ ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਜਾਇਆਂ ਦੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਟੁੰਬਿਆ। ਜਾਗੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਹਲੂਣਿਆ। ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਤੇ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਇਹ ਲਲਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਪ੍ਰਜਵਲਿਤ ਹੋ ਉੱਠੀ। ਜਾਗਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲੇ ਅਣਖੀ ਪ੍ਰਵਾਨਿਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕੇ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਗਿੱਲ ਦਾ ਨਾਂ ਉੱਪਰ ਆ ਗਿਆ।

ਬੇਅੰਤ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਪੱਖ ਸੀ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਧਰਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਗਭਗ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਇਆਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੀ ਰਸਤਾ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ। ਸਾਰੇ ਪੁਆੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਦੋ ਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਾਤਲ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੈ।” ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਸਾਫ਼ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਜਦੋਂ ਦੀ ਇਸ ਹੈਵਾਨ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਸੰਭਾਲੀ ਏ, ਪੰਜਾਬ ਕਤਲਗਾਹ ਬਣ ਗਿਆ ਏ। ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਘਰ ਏ, ਜਿਥੋਂ ਹਉਂਕਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ਏ, ਜਿਥੇ ਲਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੁੱਚੜ ਫ਼ੌਰਸਾਂ ਦਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਇਸ ਕਦਰ ਵੱਧ ਚੁੱਕੀ ਏ ਕਿ ਕੋਈ ਉੱਚਾ ਸਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਸੁੰਨਸਾਨ ਨੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭੈ-ਭੀਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ।” ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਆਲ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ।

“ਅਗਰ ਇਹ ਮਾਹੌਲ ਬਦਲਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ।” ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰੌਹ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, “ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਹਰਗਿਜ਼ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਗਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਵੀ ਵਾਰਨੀ ਪਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।” ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਕਿਸੇ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਜਣੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਟਾਰਗੇਟ ਸੀ.ਐੱਮ. ਪੰਜਾਬ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਜਿਹਨੂੰ ਮੌਤ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਕਾਰਕੁੰਨ ਇਸ ਗੂਹੜ-ਵਾਰਤਾ ਵਿਚ ਮਸ਼ਗੂਲ ਸਨ।

“ਬੇਅੰਤੇ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਨਾ ਐਨਾ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹਵਾਰਿਆ! ਬਹੁਤ ਈ ਪ੍ਰਫੈਕਟ ਪਲਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪਏਗਾ।” ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੈਂਡ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਏ। ਐਨ.ਐਸ.ਜੀ. ਕਮਾਂਡੋ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟੁਕੜੀਆਂ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ਼. ਦੇ 120 ਸਿਪਾਹੀ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਚੋਣਵਾਂ 100 ਜਵਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਆਰਮਡ ਫ਼ੌਰਸ ਵੱਖ ਏ। ਏਨੀ ਕਰੜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਏ। ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਹਲਾ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਤਾਇਨਾਤ ਨੇ, ਜੋ ਹਰ ਵਕਤ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਲੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਚਿਪਕੇ

ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਸ ਚੱਕਰਵਿਊ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਕਿਸੇ ਚਮਤਕਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ।”

“ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲੈਣ, ਪਰ ਮੈਂ ਬੇਅੰਤ ਤਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚੁੰਗਾ।” ਜਗਤਾਰ ਨੇ ਬੜੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਏ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਿਹੜੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਮੂਲੀ ਏ?”

“ਅਗਰ ਤੂੰ ਇਹ ਮਿਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਏਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਏ। ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਕੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਆਂ?” ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ। ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਦਾ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਢਾਹ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਬੇਅੰਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਮੇਰਾ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਵਾਅਦਾ ਏ।” ਜਗਤਾਰ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੋ, ਉਹ ਕੰਮ ਤੁਹਾਡਾ।” ਜਗਤਾਰ ਦੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਈਡੀਆ ਪਨਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਖਾੜਕੂ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਦਿਮਾਗ਼ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਠੀਕ ਐ।” ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਪੈਸਾ ਤੇ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਕਹੋ, ਅਸੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਤੂੰ ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਜਾ।”

“ਬੇਅੰਤ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਲਈ ਸੁਸਾਈਡ ਬੰਬ ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਕਰਾਂਗਾ।” ਜਗਤਾਰ ਨੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ।

ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਵੰਬਰ 1994 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਚੀ ਗਈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ, ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਸਕੀਮ ਬਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਆ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਹ ਬੜੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਸਿਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਚੱਕਰਵਿਊ ਵਿਚ ਵੜ ਜਾਏ। ਇਹ ਕੰਮ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਏ, 'ਚਾਹ ਅੱਗੇ ਰਾਹ।' ਹਵਾਰੇ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਦਾ ਮੇਲ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਜਦ ਦਿਲ ਦੀ ਘੁੰਡੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਹਵਾਰੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਏ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੱਢੀ।

ਦਿਲਵਾਰ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਲੱਖਾ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਪਟਿਆਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਿਲਾਵਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਕਤ ਦਿਲਾਵਰ ਸਸਪੈਂਡ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਲੱਖੇ ਦਾ ਇਕ ਦੋਸਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਲ. ਦੀ ਬਰਾਂਚ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਮੀਤ ਤੇ ਦਿਲਾਵਰ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਾਇਆ। ਲੱਖਾ ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਖਾੜਕੂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਤੌਲੀ ਵਿਚ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਏ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਹੋਏ।

ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਰਤੌਲੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਉਥੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਪਰਮਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਸੀ। ਉਹ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰੇ ਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਤਾਰੇ ਤੇ ਹਵਾਰੇ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਮਕਸਦ ਸੀ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖਾਤਮਾ।

ਸੰਨ 1995 ਈਸਵੀ ਦੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰੇ ਨੂੰ ਮੈਸਿਜ਼ ਮਿਲਿਆ ਕਿ 'ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਅਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੈਸਾ ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣਾ ਹਵਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ।'

ਮੈਸਿਜ਼ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ 10 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ, ਲਾਲਝੂ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਟਰੱਕ ਲੈ ਕੇ ਅਜਨਾਲੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਤੇ ਰੁਪਈਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਦੋ ਥੈਲੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੋਵੇਂ ਥੈਲੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਤੇ ਵਾਪਸ ਪਟਿਆਲੇ ਆ ਗਏ। ਇਕ ਥੈਲਾ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਵਾਲਾ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦੇ ਘਰ, ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ ਉਕਾਸੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਥੈਲਾ ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਝੰਗਰਾਂ ਕਲਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦੇ ਘਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਹੱਤਿਆ-ਕਾਂਡ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਗਏ।

ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਹਵਾਰਾ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸੁਸਾਈਡ ਬੰਬ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ? ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਇਹ ਕੰਮ ਕੁਝ ਔਖਾ ਤੇ ਟੇਡੀ ਖੀਰ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਈ ਸੀ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਕਾਂਡ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮਨਚਲੇ ਗੱਭਰੂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤਾਂ ਆਉਣੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ।

‘ਅਗਰ ਕੋਈ ਸੁਸਾਈਡ ਬੰਬ ਨਾ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗਾ।’ ਹਵਾਰਾ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।

“ਹਾਂ ਬਈ ਦੋਸਤੋ! ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਇਕ ਜਣੇ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣਨਾ ਪਏਗਾ। ਭਾਵ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ।” ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਕੰਮ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਦੱਸੋ, ਕੌਣ ਬਣੇਗਾ ਸੁਸਾਈਡ ਬੰਬ?” ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਸੁੱਟੀ। ਹਰ ਇਕ ਸਾਹ ਘੁੱਟੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਹਵਾਰੇ ਦਾ ਵੀ ਦਿਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਇਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਖਾ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਬਣਾਂਗਾ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ।” ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੋਲ ਸੀ।

ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਨਜ਼ਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੱਕਿਆ।

“ਨਹੀਂ, ਬੰਬ ਮੈਂ ਬਣਾਂਗਾ।” ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ। ਉਹਦਾ ਸੋਹਣਾ ਚਿਹਰਾ ਸੂਹੀ ਭਾਹ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਇਕ ਮਿੰਟ.....।” ਹਵਾਰੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਲ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਆਖਿਆ, “ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਦੱਸਣੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।”

“ਉਹ ਕੀ?”

“ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੰਬ ਫਟਦੇ ਸਾਰ ਈ ਤੂੰਬਾ-ਤੂੰਬਾ ਹੋ ਕੇ ਖਿੱਲਰ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵ ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਰਖਚੇ ਉੱਡ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਟੋਟਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।”

“ਨੋ ਪ੍ਰਾਬਲਮ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬ ਮੈਂ ਬਣਾਂਗਾ।” ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬ ਮੈਂ ਬਣੂੰਗਾ।” ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਖੜਾ ਸੀ।

“ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ ਮੇਰਾ ਏ।” ਦਿਲਾਵਰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਏ? ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਦਿਲਾਵਰ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ‘ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ’ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਵਾਰਾ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਵਿਲੀਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਇਕ ਪਲ

ਉਹ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਜੂਦ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਉੱਡਦਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣਨ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣਨ ਵਾਸਤੇ ਬੰਬ ਯੁਕਤ ਬੈਲਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲੱਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਐਕਸਪਰਟ ਸੀ।

“ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਬਲਮ ਤਾਂ ਸੌਲਵ ਹੋ ਗਈ, ਹੁਣ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ।” ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਅੱਗੇ ਸੋਚਣ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਏ।” ਤਾਰੇ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਉੱਤਰ ਮੋੜਿਆ, “ਬੇਅੰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਏ।”

“ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ?” ਹਵਾਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਤਾਰਾ ਠੀਕ ਈ ਤਾਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਸੀ, ਮਾਨਵ-ਬੰਬ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਉਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਏ।” ਪਰਮਜੀਤ ਦਾ ਬੋਲ ਹਵਾਰੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਸੀ।

“ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਚੁਟਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਏ।”

“ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਜਾ ਪਿਆਰੇ! ਹੁਣ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਲਵੰਤ ਤੇ ਦਿਲਾਵਰ ਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਫਟਣ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਖੜੇ ਆ।” ਤਾਰਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਹੋ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਤਦ ਤਕ ਸਾਨੂੰ ਅਵੇਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।” ਹਵਾਰਾ ਕੁਝ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਬਾਰਾ ਬੋਲਿਆ, “ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਏ ਤਾਂ ਕਿ ਟਾਰਗੇਟ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋ ਸਕੇ।”

“ਯੈੱਸ।” ਦੋਵੇਂ ਸਾਥੀ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਬੋਲੇ, “ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਾਰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਹਦੀ ਡੈਂਟਿੰਗ-ਪੇਂਟਿੰਗ ਕਰਵਾਲਾਂਗੇ। ਇਹ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਦਿੱਲੀਉਂ ਬਥੇਰੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।”

“ਤਾਂ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਚਲੋ, ਕੰਮ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਓਨਾ ਈ ਠੀਕ ਐ।” ਹਵਾਰੇ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਭਾਵ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਬਰੀਕ ਮੁੱਛਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਗੁਲਾਬੀ ਬੁੱਲ੍ਹ ਹੋਰ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ

ਲੱਗਦੇ ਸਨ।

“ਦੇਰੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਮਾਂ ਏ।”

ਫਿਰ ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤਿਆਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

× × ×

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਮੇਰੀ ਤਕਦੀਰ ਦੀ ਦਿੱਲੀ।

ਫ਼ਰੰਗੀ ਦੀ ਰਹੀ ਦਿੱਲੀ, ਜਾਂ ਆਲਮਗੀਰ ਦੀ ਦਿੱਲੀ।

ਸੁਭਾਅ ਈ ਬਣ ਗਿਆ ਇਸ ਦਾ, ਲਹੂ ਪੀਣਾ, ਲਹੂ ਕਰਨਾ,

ਲਹੂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਇਕ ਫ਼ੈਸਲਾ, ਤਹਿਰੀਰ ਦੀ ਦਿੱਲੀ।

ਬੜਾ ਹੈ ਸ਼ੌਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਚਾਰਗਾਹ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ,

ਤਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀੜਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰਦੀ ਦਿੱਲੀ।

ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਹੈ!

ਇਨਸਾਫ਼ ਪੱਖੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਢਿੱਲੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ! ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਪਾਲੀ। ਜਾਬਰ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਹੌਲੀ ਖੇਡਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮਾਸੂਮਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ, ਕੰਜਕਾਂ ਕੁਆਰੀਆਂ ਤੇ ਅਬਲਾ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇਸ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਹਕੂਮਤ ਆਈ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾਦਰ-ਅਬਦਾਲੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਰੰਗੀਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਵੇ। ਬੱਸ, ਸਭ ਨੇ ਕਹਿਰ ਢਾਹੇ ਨੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ-ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਮਾਸੂਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਰੱਜ ਕੇ ਪੀਤਾ ਹੈ। ਮਾਸੂਮ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦਿਨ-ਦੀਵੀਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਇਸ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਿਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਕਦੇ ਵੀ 'ਹਾਅ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਦੇ ਰਹਿਮ ਦੀ ਫ਼ਰਿਆਦ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਦਿਲ ਕਿਸੇ ਮਾਸੂਮ ਦੇ ਕਤਲ 'ਤੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਧੜਕਿਆ। ਧੜਕਣ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਦਿਲ ਪੱਥਰ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਥਰ-ਦਿਲ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲੁੱਟਾਂ-ਮਾਰਾਂ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੇ ਬੱਜਰ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਠੱਗਾਂ ਦਾ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਠੱਗ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਵੀ ਬਦਲਦੇ

ਰਹੇ, ਭੇਸ ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ। ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤਾਸੀਰ ਹੀ ਐਸੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਪੀ ਲੈਂਦਾ ਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਜੀਭ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਠੱਗਦਾ ਰਿਹਾ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਆਮ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, 'ਬੇਟਾ ਤੇ ਬਾਪ ਕਾ ਹੈ ਪਰ ਪੈਸਾ ਤੇ ਆਪ ਕਾ ਹੈ।'

ਇਸ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਹਵਾਰੇ ਹੁਰੀਂ ਬੈਠੇ ਸਨ।

20 ਅਗਸਤ 1995 ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ।

ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਪੰਨੇ ਬੇਮਤਲਬ ਜਿਹੇ ਫਰੋਲ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਖਰਾਂ 'ਤੇ ਘੱਟ ਤੇ ਐਡਵਰਟਾਈਜ਼ਮੈਂਟ ਵਾਲੇ ਕਾਲਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੀ।

“ਬਣਗੀ ਗੱਲ।” ਹਵਾਰਾ ਉਛਲਿਆ।

“ਕੀ ਹੋਇਆ?” ਤਾਰੇ ਤੇ ਭਿਉਰੇ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਵਾਚਕ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਸੁੱਟੀਆਂ।

“ਐਡ!” ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਫਿਲਮੀ ਸਟਾਈਲ ਵਰਗਾ ਸੀ।

“ਕਾਰ ਦੀ ਏ?” ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਦੁਗਣੀ ਹੋ ਗਈ।

“ਰਾਈਟ!” ਉਹਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਕਿਆਈ ਧਰਮਿੰਦਰ ਟਾਈਪ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਆਹ ਦੇਖ।”

“ਦੇਖਣਾ ਕੀ ਐ, ਬੱਸ ਪੱਛਮ ਵਿਹਾਰ ਚੱਲੇ। ਮਿਲੀਏ ਭੱਦਰ-ਪੁਰਸ਼ ਦੱਤਾ ਨੂੰ।” ਤਾਰੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਾਹਲਾਪਨ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਉੱਡ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

“ਚੱਲੇ।”

ਉਹ ਸਾਰੇ ਤਿਆਰ ਸਨ।

ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸੁਭਾਸ਼ ਦੱਤਾ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਾਰ ਵਿਕਾਊ ਸੀ।

ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪੱਛਮ ਵਿਹਾਰ ਸੁਭਾਸ਼ ਦੱਤਾ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ।

ਗੇਟ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਕਾਲ-ਬੈੱਲ ਚੀਕ ਉੱਠੀ।

ਘਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਾਹਰ ਆਇਆ।

“ਆਪ ਕੀ ਤਾਰੀਫ਼ ?” ਉਸ ਨੇ ਬਾਹਰ ਖੜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਆਲੀਆ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਹ ਸੁਭਾਸ਼ ਦੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦਰਮਿਆਨਾ ਕੱਦ ਤੇ ਸਫ਼ੈਦ ਰੰਗ ਤੇ ਹੇਅਰ ਸਟਾਈਲ ਕਾਫ਼ੀ ਜੱਚਦਾ ਸੀ।

“ਦਿੱਲੀ ਮੇਂ ਸ਼ਕਰਪੁਰਾ ਮੇਂ ਰਹਿਤਾ ਹੂੰ।” ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, “ਸੁਬਾ ਕੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਮੇਂ ਆਪ ਦੀ ਐਡ ਪੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆਏ।”

“ਹਾਂ.....ਵੋਹ ਐਡ ਹਮਨੇ ਅਪਨੀ ਕਾਰ ਬੇਚਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਦੀ ਥੀ।” ਸੁਭਾਸ਼ ਦੱਤਾ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਆਉ, ਅੰਦਰ ਬੈਠਤੇ ਹੈਂ।”

ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਗੇਟ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਆਏ।

“ਚਾਏ ਲੋਗੇ।” ਸੁਭਾਸ਼ ਨੇ ਰਸਮੀ ਮਹਿਮਾਨ-ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਜ਼ਰੂਰ, ਉਸ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਅਗਰ ਆਪ ਕਾਰ ਦਿਖਾ ਦੇ ਤੋਂ ਬੇਹਤਰ ਹੋਗਾ।” ਹਵਾਰੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੌੜ੍ਹ ਵਪਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

“ਹਾਂ, ਆਉ।”

ਸੁਭਾਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਲਕੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਦਿਖਾਈ।

‘ਡੀ.ਬੀ.ਏ. 9598’ ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਗੱਡੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ 'ਤੇ ਰਿੜਕਿਆ, “ਕਿੰਨੇ ਇਤਫ਼ਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਏ? ਗੱਡੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਵੀ 95 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤੇ ਸਾਲ ਵੀ 95 ਐ। ਤੇ ਡੀ.ਬੀ.ਏ. ਕਹਿ ਰਹੀ ਏ ਕਿ ਡੀਅਰ ਬੇਅੰਤ ਅਗਸਤ ਨਹੀਂ ਲੰਘੇਗਾ।”

ਉਹਨਾਂ ਕਾਰ ਨੂੰ ਘਾਗ ਵਪਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਟੋਹ-ਟੋਹ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਕਦੀ ਬਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਕਦੀ ਨਿਉਂ-ਨਿਉਂ ਕੇ ਤੱਕਿਆ। ਉਹ ਸੁਭਾਸ਼ ਦੱਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਕਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵੱਲ ਵਧੇ।

ਨੌਕਰ ਚਾਹ ਵਾਲੀ ਟਰੇਅ ਰੱਖ ਗਿਆ।

“ਹਮੇਂ ਕਾਰ ਪਸੰਦ ਹੈ, ਦੱਤਾ ਸਾਹਿਬ! ਆਪ ਕੀਮਤ ਬੋਲੋ।” ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬੋਲਿਆ।

ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਦੱਤਾ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

“ਚਾਲੀਸ ਹਜ਼ਾਰ।” ਸੁਭਾਸ਼ ਦੱਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ।

“ਕੀਮਤ ਕੁਛ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਤੀ ਹੈ।”

“ਨਹੀਂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਮੈਂਨੇ ਤੋਂ ਕੁਛ ਕਮ ਕਹਾ ਹੈ।”

“ਚਾਲੀਸ ਮੇਂ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਹੈ।” ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਸਿਰ ਮਾਰਿਆ। ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ ਕਾਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਇਹ ਕਾਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਲਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਰਕਮ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਆਪ ਇਸ ਕਾਰ ਕੀ ਖੂਬੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਥੋੜ੍ਹਾ ਮਾਡਲ ਓਲਡ ਹੈ, ਵੈਸੇ ਕਾਰ ਅੱਛੀ ਹੈ।” ਸੁਭਾਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਵਤ ‘ਘੁਮਿਆਰੀ ਆਪਣੇ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸਲਾਹੁੰਦੀ ਏ’ ਵਾਂਗ ਕਾਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਹਮ ਤੀਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਹੈਂ, ਇਸ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ।” ਤਾਰੇ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੱਸੀ।

“ਯੇਹ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕਮ ਹੈ।” ਦੱਤਾ ਸਿਰ ਮਾਰ ਗਿਆ।

“ਕਾਰ ਕੀ ਡੈਂਟਿੰਗ-ਪੇਂਟਿੰਗ ਭੀ ਕਰਵਾਨੀ ਪੜੇਗੀ। ਉਸ ਕੇ ਬਾਅਦ ਇੰਜਨ ਵਗੈਰਾ ਕੀ ਰਿਪੇਅਰ ਭੀ ਪੈਸੇ ਖਾਏਗੀ, ਕਾਰ ਦਾ ਕਲਰ ਭੀ ਚੇਂਜ ਕਰਨਾ ਪੜੇਗਾ। ਇਤਨੇ ਮੇਂ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਪੜੇਗੀ।” ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ, “ਹਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੱਤੀਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਸਕਤੇ ਹੈਂ। ਅਗਰ ਆਪ ਕੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਤੋਂ ਠੀਕ, ਵਰਨਾ ਹਮ ਚਲਤੇ ਹੈਂ।” ਉਸ ਨੇ ਚਾਹ ਦੀ ਅਖੀਰਲੀ ਘੁੱਟ ਭਰੀ। ਉਹ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਸਨ।

ਸੁਭਾਸ਼ ਨੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਨਾਂਹ-ਨੁਕਰ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਾਰ ਬੱਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ, ਭਾਵ ਸੌਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਠੀਕ ਹੈ, ਹਮ ਸੁਭਾ ਪੇਮੈਂਟ ਕਰ ਕੇ ਕਾਰ ਲੇ ਜਾਏਂਗੇ।” ਉਹਨਾਂ ਸੁਭਾਸ਼ ਦੱਤਾ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤਾਰਾ ਤੇ ਹਵਾਰਾ, ਸੁਭਾਸ਼ ਦੱਤਾ ਦੇ ਘਰ ਆਏ। ਉਹਨੂੰ ਬੱਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਸਫ਼ਦਰਜੰਗ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਸਫ਼ਦਰਜੰਗ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਤਾਰੇ ਦਾ ਭਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਤਾਰਾ ਕਾਰ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਕੋਲ ਰਹਿ ਪਿਆ ਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਏ।

× × ×

ਤਾਰਾ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਪਟਿਆਲੇ, ਲੱਖੇ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਸ ਤਾਰੇ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਚਾਹ ਆਦਿ ਪੀਣ ਮਗਰੋਂ ਰਸਮੀ

ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ।

“ਕਿੰਨੇ ਦੀ ਲਈ ਏ?” ਲੱਖੇ ਨੇ ਕਾਰ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਚਾਲੀ ਮੰਗਦਾ ਸੀ, ਬੱਤੀ 'ਚ ਸੌਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।” ਤਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਵੈਸੇ ਗੱਡੀ ਠੀਕ ਏ।”

“.....” ਲੱਖੇ ਨੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ, ਪਰ ਬੋਲਿਆ ਕੁਝ ਨਾ।

“ਪਰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਬਲਮ ਏ।” ਤਾਰਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਕੀ?” ਲੱਖੇ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਬੋਲ ਸੀ।

“ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਇਸ ਕਾਰ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਕਾਰਾਂ ਵਰਗੀ ਬਣਾਉਣੀ ਪਏਗੀ।” ਤਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਚੋਂਜ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ।

“ਮਤਲਬ?”

“ਕਾਰ ਵ੍ਰਾਈਟ ਕਲਰ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ, ਭਾਵ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ।”

“ਹੋਜੇਗੀ।” ਲੱਖੇ ਨੇ ਹਾਮੀ ਭਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਆਪਣਾ ਇਕ ਯਾਰ ਏ ਕਾਰ ਮਕੈਨਿਕ, ਆਪਾਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਡੈਂਟਿੰਗ-ਪੇਂਟਿੰਗ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਏ। ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਕਈ ਗੱਡੀਆਂ ਠੀਕ ਕਰਵਾਈਆਂ ਨੇ।”

“ਫਿਰ ਤਾਂ ਗੱਲ ਬਣਗੀ ਯਾਰ।” ਤਾਰੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਚਮਕ ਆ ਗਈ।

ਲੱਖਾ ਤੇ ਤਾਰਾ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਮਕੈਨਿਕ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ।

× × ×

“ਕਿਵੇਂ ਆਉਣਾ ਹੋਇਆ ਏ?” ਮਕੈਨਿਕ ਲੱਖੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਲੱਖੇ ਦਾ ਯਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

“ਤੇਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਏ।” ਲੱਖਾ ਟਿੱਚਰ ਦੇ ਮੂਡ ਵਿਚ ਸੀ।

“ਬੋਲ, ਬੰਦਾ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਹਾਜ਼ਰ ਏ।” ਮਕੈਨਿਕ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲ ਇਨਸਾਨ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

“ਇਸ ਕਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਏਂ?” ਲੱਖੇ ਨੇ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਦੇਖ ਲਿਆ।”

“ਇਹ ਡੈਂਟਿੰਗ-ਪੇਂਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਨਵੀਂ ਨਕੋਰ ਬਣਾਉਣੀ ਏਂ, ਉਹ ਵੀ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਐ।” ਲੱਖਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਹਦੀ ਮਕੈਨਿਕ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਗਹਿਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਠੀਕ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

“ਬਿਊਟੀ ਪਾਰਲਰ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮੇਕ-ਅੱਪ ਕਰ ਕੇ ਸੱਜ-ਵਿਆਹੀ ਕੁੜੀ ਵਾਂਗ ਬਣਾ-ਦੂੰ, ਪਰ.....।”

“ਪਰ ਕੀ?” ਲੱਖੇ ਨੇ ਟੋਕਿਆ।

“ਪਰ ਵਕਤ ਲੱਗੇਗਾ।”

“ਕਿੰਨਾ?”

“ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਚਾਰ ਦਿਨ।”

“ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਈਂ।”

“ਤਾਂ ਖੜੀ ਰਹਿਣ ਦੇ, ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਆਜਿਓ।”

ਕਾਰ ਮਕੈਨਿਕ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ।

ਤਾਰਾ ਤੇ ਲੱਖਾ ਮਕੈਨਿਕ ਕੋਲ ਗਏ।

ਉਸ ਕਾਰ ਦਿਖਾਈ, ਪਰ ਉਹ ਪੈਂਦੀ ਸੱਟੇ ਪਹਿਚਾਣ ਨਾ ਸਕੇ। ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਤੇ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਕਾਰਾਂ ਵਰਗੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ।

ਉਹ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ।

ਤਾਰਾ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤਾਰੇ ਨੂੰ ਹਵਾਰੇ ਦਾ ਗੁਪਤ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਪਰਮਜੀਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲੇ ਪਹੁੰਚ।

ਉਸ ਮੈਸਿਜ ਪੜ੍ਹਿਆ।

ਤਾਰੇ ਨੇ ਪਰਮਜੀਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਹ ਹਵਾਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਇਕ ਸ਼ਖਸ ਆਇਆ। ਉਸ ਇਕ ਚਿੱਠ ਦਿੱਤੀ।

ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

“ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਪਹੁੰਚੇ।”

ਉਹਨਾਂ ਚਿੱਠ ਪਾੜ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤਿਆਂ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਅੱਗੇ ਹਵਾਰਾ, ਦਿਲਾਵਰ ਤੇ ਬਲਵੰਤ, ਤਾਰੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸੀ।

ਉਥੋਂ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਪੰਜੇ ਜਣੇ ਕੁਰਾਲੀ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਕੁਰਾਲੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਤੇ

ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ।

ਮੁਹਾਲੀ 'ਚ ਉਹ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਰਹੇ।

ਲਖਵਿੰਦਰ ਨੇ ਹੀ ਦਿਲਵਾਰ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵਰਦੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ।

“ਵੈਰੀ ਗੁੱਡ! ਯੋਜਨਾ ਵਾਕਿਆ ਈ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇ ਲਾਇਕ ਏ। ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਵਾਲਾ ਫ਼ਾਰਮੂਲਾ ਨਾ ਕਦੇ ਫਲਾਪ ਹੋਇਆ ਏ, ਨਾ ਹੋਏਗਾ। ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸੌ ਪ੍ਰਸੈਂਟ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।” ਖੱਦਰਧਾਰੀ ਨੇਤਾ ਬੋਲਦਾ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀ ਮੁਸਕਾਨ ਦਾ ਨਿਰਤ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦਰਮਿਆਨਾ ਕੱਦ, ਗੋਰਾ ਰੰਗ, ਸਫ਼ੈਦ ਕੁੜਤਾ-ਪਜਾਮਾ, ਸ਼ੇਖਰ ਟਾਈਪ ਦਾਹੜੀ-ਮੁੱਛ ਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਧੁੰਆਂ ਉਗਲਦੀ ਸਿਗਰਟ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਿਵਾਲਵਿੰਗ ਚੇਅਰ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੇਜ਼ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੁਲਦਸਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਟੈਲੀਫੋਨ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

“ਐਤਕੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਨੇਤਾ ਜੀ?” ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਉਹ ਕਿਵੇਂ?” ਖੱਦਰਧਾਰੀ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਧਮਾਕਾ ਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਸਭ ਟਾਈਮ ਬੰਬ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਏ। ਇਹ ਟਾਈਮ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਂਗਲ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ਼ ਏ। ਜਦੋਂ ਬਟਨ ਦੱਬਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਉਸ ਵਕਤ ਬਲਾਸਟ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਵਿਚ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ।” ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ ਦੇ ਹੋਠਾਂ ਦੀ ਮੁਸਕਾਨ ਹੋਰ ਵੀ ਗਹਿਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਇਸ ਬੰਬ ਦੀ ਇਕ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਏ ਕਿ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਫਟੇਗਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਸੌ ਗਜ਼ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਭਿਅੰਕਰ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾ ਦੇਏਗਾ। ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸ ਕਿ ਏਨੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਧਮਾਕੇ 'ਚੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਸਕੇਗਾ? ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕਰੀਬ

ਹੋਏਗਾ।” ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ ਦੀ ਮੁਸਕਾਨ ਹੋਰ ਵੀ ਰਹੱਸਮਈ ਹੋ ਗਈ।

“ਪਰ ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਕਰੇਗਾ ਕੌਣ?”

“ਬਹੁਤ ਈ ਸ਼ੇਰਦਿਲ ਬੰਦਾ ਏ, ਬੈਰ ਹੈ ਈ ਸ਼ੇਰ। ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਏ। ਉਹ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਸ਼ੇਰਦਿਲ ਈ ਏ।” ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ ਉਹਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਪਰ ਹੈ ਕੌਣ? ਕੁਝ ਪਤਾ ਵੀ ਲੱਗੇ।” ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਸਪੈਂਸ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ‘ਚੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਨਾਂ-ਪਤਾ?”

“ਦਿਲਾਵਰ।”

“ਦਿਲਾਵਰ ਕੌਣ?”

“ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਏ ਉਹਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਮੌਤ ਬਣ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਏਗਾ।”

“ਤੈਨੂੰ ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਾ?” ਨੇਤਾ ਜੀ ਹੈਰਾਨ-ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ।

“ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ।” ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਹਰਕਤ ਵੀ ਮੇਰੀ ਨਾਲਿਜ਼ ਵਿਚ ਏ। ਮੇਰੀ ਕੈਮਰਾ ਅੱਖ ਹਰ ਪਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਏ।”

“ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?”

“ਵਾਹ, ਖੰਨਿਆ! ਵਾਹ! ਮੈਂ ਜਾਸੂਸ ਆਂ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਾਲੋ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਆਰਟ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾਂ।” ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਏਜੰਟ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਾਫ਼ੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸੀ।

“ਉਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਐ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਐਕਟਿਵ ਰਹਿਣਾ।” ਨੇਤਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਕਠੋਰਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕਿਤੇ ਉਹ ਨਾ ਹੋਏ ਕਿ ਨਿਮਾਜ਼ ਬਖ਼ਸ਼ਾਉਣ ਆਇਆਂ ਦੇ ਗਲ ਰੋਜ਼ੇ ਪੈ ਜਾਣ।”

“ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਤੂੰ ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਜਾ ਦੋਸਤ। ਉਹ ਵਕਤ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ।”

“ਆਈ ਨਾਟ ਅੰਡਰਸਟੈਂਡ।”

“ਤੂੰ ਇਕ ਨਾਂ ਸੁਣਿਆ ਏ?”

“ਕਿਹੜਾ?”

“ਹਵਾਰਾ।”

“ਨੌ।”

“ਉਹਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਏ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ। ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਏ ਇਸ ਆਰਟ ਦਾ ਉਹ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ ਏ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਕਹਿੰਦਾ ਗਿਆ, “ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲਾ ਉਹਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ‘ਤੇ ਨੱਚਣ ਲਈ ਹਰ ਪਲ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਏ।”

“ਕਮਾਲ ਏ!”

“ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਏਨੀ ਨਫਰਤ ਏ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕੱਟੜ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਏ। ਉਹਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਥਵਾ ਕੌਮਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਇਸ ਕਦਰ ਭੜਕ ਚੁੱਕੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਨੀਮ-ਪਾਗਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਏ। ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮੁੱਛ-ਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂ ਦਿਮਾਗ਼ਹੀਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਉਹ ਕੁਝ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਮੱਚਣ ਲਈ ਏਨਾ ਬੇਤਾਬ ਏ, ਏਨਾ ਕਾਹਲਾ ਏ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪਾਰਖੀ ਅੱਖ ਸਹਿਜੇ ਈ ਲਾ ਲੈਂਦੀ ਏ। ਉਹ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਫਟ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਬੋਲਦਾ ਗਿਆ, “ਅਗਰ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ। ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਦੇ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।”

“ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਦਮ ਏ।”

“ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਨ ਪਿੱਛੇ ਦਿਲਾਵਰ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਏਹੀ ਏ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਏ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਈ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸਫ਼ਾਏ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਾਂਗ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਬੇਅੰਤੇ ਦਾ ਮਰਡਰ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਕੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏ, ਦੋਸਤ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹੀਰੋ ਬਣੇਗਾ, ਪਰ ਮਨ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਸਾਡੀ ਪੂਰੀ ਹੋਏਗੀ।”

“ਜਦ ਇਹ ਬੁੱਚੜ ਮਰੇਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅਰਮਾਨ, ਮੇਰੀਆਂ ਸੱਪਰਾਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਲੱਗਣਗੇ।” ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਰੱਬਾ, ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਬਖਸ਼ੀ।”

“ਇਹ ਐਕਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਵੇਸਲਾਪਨ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਐਕਸ਼ਨ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਕੰਪਲੀਟ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।”

“ਉਹ ਕਿਵੇਂ?”

“ਸ਼ਾਇਦ ਤੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਿਚੂਏਸ਼ਨ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਆਇਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੇਰਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਨੇ ਪੇਪਰ ਵੇਟ ਨੂੰ ਉਂਗਲ 'ਤੇ ਘੁਮਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜ਼ੀਰੋ ਆਂ, ਅਲੀ। ਜੇ ਕਹਿਣਾ ਏ, ਸਾਫ਼ ਕਹਿ।” ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਸਕੋੜੀਆਂ।

“ਸੁਣ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ 'ਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗਾਰਡ ਦੇ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਫਿਰਨਾ, ਸਕਿਊਰਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ-ਗਿਲਣਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ, ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਦੀ ਏ, ਉਹ ਇਹ ਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਐਸ ਵੇਲੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵੇਸਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਏ। ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਡਰ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਈ ਕੀਮਤੀ ਏ। ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮੇਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਏ।”

“ਮਤਲਬ. ਦਿਲਵਾਰ ਐਂਡ ਹਵਾਰਾ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਉਹ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਗੇ, ਜੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਿਆ। ਭਾਵ ਜੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਭ ਠੀਕ ਐ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ.....।”

“ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦੀ, ਡੀਅਰ?”

“ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਰਨ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਸੁਆਰਥ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਪਰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਰਡਰ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਲਾਭ ਏ?” ਖੱਦਰਧਾਰੀ ਨੇਤਾ ਨੇ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ।

“ਲੱਗਦਾ ਏ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਸੈਂਕੜੇ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਮਰੇ ਹੋਣਗੇ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਵੱਟ? ਉਹ ਕਿਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ?” ਖੱਦਰਧਾਰੀ ਨੇਤਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸੋਚਣ ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਗੋਲ ਹੋ ਗਈਆਂ।

“ਦੇਖ ਮਾਈ ਡੀਅਰ ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਖੰਨਾ! ਇਸ ਮਰਡਰ ਪਿੱਛੇ ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੇ ਕਈ ਸੁਆਰਥ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਵੀ ਕਈ ਸੁਆਰਥ ਹਨ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਦੱਸਦਾ ਗਿਆ, “ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਰਡਰ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਈ ਨਈਂ, ਸਗੋਂ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਹਲਚਲ ਮੱਚ ਜਾਏਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ

ਹਾਲਤ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਕਾਲੇ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਲੱਗੇਗੀ। ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਅੱਗ ਭੜਕੇਗੀ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪਸਤ ਹੋਏ ਹੌਸਲੇ ਫਿਰ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਮਾਹੌਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਉੱਠੇਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸੀ ਅਖੌਤੀ ਰਾਹਤ ਬੇਚੈਨੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਏਗੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾਂ, ਦੋਸਤ। ਜਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੰਬ-ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਉੱਡ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਹਿਲ ਉੱਠੇਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏਗਾ ਸਖ਼ਤੀ ਦਾ ਦੌਰ, ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗਣਗੇ ਨਾਕੇ, ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਫਿਰ ਖਿਸਕਣਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਫਲਸਰੂਪ ਅਸਾਲਟ-ਰਾਈਫਲਾਂ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਦੋਬਾਰਾ ਭਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲੀ ਹੋਣਗੇ ਔਰ ਇਕ ਗੱਲ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ ਕਿ ਰਾਈਫਲ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਸਗੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੀ ਏ। ਇਹੀ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਦੋਸਤ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਮੇਰੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਏ ਜਾਂ ਇਉਂ ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ।" ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ ਨੇ ਅੰਤਮ ਫਿਕਰੇ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਵੈਰੀ ਗੁੱਡ, ਮਿਸਟਰ ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ। ਤੇਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਂ ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਤੂੰ ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਵੀ ਏਂ।” ਖੱਦਰਧਾਰੀ ਨੇਤਾ ਹੱਦੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਦੇਖ ਲੈ, ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਪਾਕ-ਪਵਿੱਤਰ ਖ਼ਿਆਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਆ। ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾਂ, ਉਹੀ ਤੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਏਂ। ਜੋ ਮੈਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਨਾਂ, ਉਹ ਤੂੰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏਂ। ਕਿੰਨੇ ਇਤਫ਼ਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਏ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਸਖ਼ਤ ਨਫ਼ਰਤ ਏ। ਤੂੰ ਵੀ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਮਾਹੌਲ ਚਾਹੁੰਨਾਂ ਏਂ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਧੂ-ਧੜੱਕੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਆਂ।”

“ਸ਼ਾਂਤੀ! ਸ਼ਾਂਤੀ!! ਇਹ ਸਾਡੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਏ, ਖੰਨਾ ਸਾਹਿਬ। ਅਗਰ ਤੂੰ ਹਿਸਟਰੀ ਪੜ੍ਹੀ ਏ ਤਾਂ ਬੋਲ, ਸ਼ਾਂਤੀ 'ਚੋਂ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕੀ ਖੱਟਿਆ?” ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਅਲੀ ਕਿਸੇ ਬੂਬਨੇ ਸਾਧ ਵਾਂਗ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਬੈਠਾ ਸੀ।

“ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਚਪੇੜਾਂ ਤੇ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੀ ਰਾਈਫਲ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਗੋਲੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦਾ ਪਾਈਆ ਕੁ ਦਾ ਸਰੀਰ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।” ਖੰਨੇ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਅੰਦਾਜ਼

ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੇਂਦੂ ਬੇਰ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਸੁਰਖ ਸੀ।

“ਇਹੋ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਏ, ਮਾਈ ਫਰੈਂਡ।”

“ਬੜੀ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਕਹਾਣੀ ਏ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਕੱਟਣ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਜਾਏਗੀ ਔਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਚੀਫ ਗੈਸਟ ਬਣ ਜਾਣਗੇ।”

“ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਂਤ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਦ ਉੱਥਲ-ਪੁੱਥਲ ਹੁੰਦੀ ਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਈ ਖਤਰਨਾਕ ਤੂਫਾਨ ਆਉਂਦਾ ਏ। ਉਸ ਤੂਫਾਨ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ।”

“ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।”

“ਤੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਏਂ, ਖੰਨੇ।”

“ਸਭ ਤੋਰੇ ਵਰਗੇ ਸ਼ਰੀਫ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਫਲ ਏ, ਅਲੀ ਸਾਹਿਬ! ਵਰਨਾ ਇਹ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਏ ਪੁਤਲਾ।” ਖੰਨਾ ਕਿਸੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਵਾਂਗ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਫੈਲਾ ਕੇ ਤੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਐਕਟਿੰਗ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਹੀਰੋ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਪਰ ਅਲੀ, ਮੇਰੇ ਫਰੈਂਡ! ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਲਾਸਟ ਕਿਥੇ ਹੋਏਗਾ? ਇਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਦੱਸਿਆ ਈ ਨਹੀਂ।”

“ਜਿਥੇ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਏਗੀ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਦੀ ਐਕਟਿੰਗ ਕਮਾਲ ਦੀ ਸੀ।

“ਯਾਨੀ ਕਿਸੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ।”

“ਰਾਈਟ!” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਨੇ ਆਸਾ-ਪਾਸਾ ਤੱਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜਿਵੇਂ ਸੈਕਟਰੀਏਟ।”

“ਚੀਅਰਜ਼।” ਖੰਨਾ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪਾਗਲ ਹੋਇਆ ਉੱਛਲਿਆ।

“ਸ਼ੱਟ-ਅੱਪ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਨੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਉਂਗਲੀ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਸ਼ੱਟ-ਅੱਪ। ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਵੀ ਕੰਨ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਖੰਨੇ।”

ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਹਿਟਲਰੀ ਰਾਜ ਸੀ।

30 ਅਗਸਤ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ।

ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣਨ ਲਈ ਦਿਲਾਵਰ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤਿਆਰ ਸਨ।

ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਤਿਆਰ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਰਦੀ ਤਿਆਰ ਸੀ।

ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਯੁਕਤ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਬੈਲਟ ਤਿਆਰ ਸੀ।

ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੁੱਲ ਤਿਆਰੀ ਸੀ।

ਉਹ ਸਭ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਪਰੰਤੂ.....

30 ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਸ, ਇਹੀ ਇਕ ਘਾਟ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਐਕਸ਼ਨ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰੁਕਣਾ ਪਿਆ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਅਜੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੁਝ ਸਵਾਸ ਬਾਕੀ ਸਨ।

ਉਹ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਆਪਣੇ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਪੁਆਇੰਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਡਿਸਕਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪਲਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਘਾਟ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕੰਮ ਹੋ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਫਿਕਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡ ਰਹੀ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਘਟਨਾ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਰਾਈਫਲ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਰਾਈਫਲ ਫੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਡੱਲਿਆ! ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲ੍ਹਾਰ, ਅਸੀਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਰਖਣਾ ਏ।”

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਹੁਕਮ ਸੁਣ ਕੇ ਡੱਲੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ

ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਸੂ ਪੈ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਦੇ ਤੋਤੇ ਉੱਡ ਗਏ। ਗਲੇ ਖੁਸ਼ਕ ਤੇ ਥੁੱਕ ਵੀ ਅੰਦਰ ਲੰਘਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਡੱਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰੀ। ਸਭ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਗਏ। ਕੋਈ ਵੀ ਮਰਦ ਡੱਲੇ ਨਾਲ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਡੱਲਾ ਬੜਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸ਼ੇਖੀਆਂ ਦੀ ਹਵਾ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਸਾਰਾ ਹੰਕਾਰ, ਮਾਣ ਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਜਾਹ, ਤਬੇਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕਿ ਇਕ ਜਣਾ ਆਉ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਰਖਣਾ ਏ।”

ਜਦ ਸਿੱਖ ਨੇ ਤਬੇਲੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਉਹ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਸੁਣਿਆ, ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਉਣੀਆਂ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣ ਲਈ ਭੱਜ ਉੱਠੇ। ਉਹ ਵਾਹੋਦਾਹੀ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਣ ਖਲੋਤੇ।

“ਭਾਈ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਕ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ।”

“ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਰਖੋ।” ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਖੜਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ, ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਏ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ।” ਧੀਰ ਸਿੰਘ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਪਰ ਇਹ ਹੱਕ ਮੇਰਾ ਏ, ਸਤਿਗੁਰੂ! ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਂ।” ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਹੱਥ ਆਇਆ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

“ਨਹੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਭੱਜ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲ ਮੇਰੀ ਏ।” ਧੀਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਨ ਲਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਰਲੇ-ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਡੱਲੇ ਦਾ ਸਮੇਤ ਫੌਜ ਦੇ ਮੂੰਹ ਟੱਡਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਭ ਇਸ ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੌਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬਹਿਸਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਦਾਨਗੀ ਤੁਛ ਜਾਪੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਈ ਸਿੱਖੇ! ਲੜੋ ਨਾ, ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਖੜ-ਜੋ, ਅਸੀਂ ਦੋਹਾਂ 'ਤੇ ਈ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਰਖਾਂਗੇ।”

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਈ ਜਾਣੇ। ਦੋਵੇਂ ਸਿੰਘ ਅੱਗੜ-ਪਿੱਛੜ ਖਲੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰਾਈਫਲ ਸਿੱਧੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਘੋੜਾ ਦੱਬਿਆ। 'ਤਾਅੜ' ਕਰਦੀ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਧੰਨ ਸੀ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲਾ ਤੇ ਧੰਨ ਸੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ!

ਦੇਖਣ ਵਾਲ ਹੈਰਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ।

ਪਰ ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਵੀ ਡਟੇ ਖਲੋਤੇ ਸੀ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਘਟਨਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਘਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸਲੀ ਵਾਰਸ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

“ਪਹਿਲ ਮੇਰੀ ਏ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ।” ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਰੀਖੀ ਸੱਚ ਏ ਕਿ ਜਦ ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਲਾਵਰ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ।

“ਪਰ ਬੇਅੰਤ ਬੁੱਝ ਨੂੰ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੇਰੀ ਏ, ਬੰਬ ਮੈਂ ਬਣਾਂਗਾ।” ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ੁਦ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਬਣਨ ਲਈ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।

ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਚਿੰਤਤ ਸੀ।

ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਖ਼ਸ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦ 'ਤੇ ਅਡੋਲ ਖੜੇ ਸਨ।

“ਦੇਖੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਨੇ ਹੀ ਬਣਨਾ ਏ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਨੀ ਮਾੜੀ ਏ।” ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰੋਅ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਦੋਸਤ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ।”

“ਹਾਂ, ਕਰੋ।” ਦਿਲਾਵਰ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ।

“ਤੁਹਾਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਇਕ ਹੱਲ ਏ।”

“ਬੋਲੋ।”

“ਲਾਟਰੀ। ਭਾਵ ਪਰਚੀ ਪਾ ਕੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾਏ।”

“ਮਨਜ਼ੂਰ ਏ।” ਦੋਵੇਂ ਸਹਿਮਤ ਸਨ।

ਇਕ 'ਤੇ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੂਜੀ 'ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ।

ਪਰਚੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਸੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦੋਵੇਂ ਬਹਾਦਰ ਬੰਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਰਚੀ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਜਦ ਪਰਚੀ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਤਾਂ ਪਰਚੀ 'ਤੇ ਨਾਮ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੀ।

ਦਿਲਾਵਰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਝੂਮ ਉੱਠਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹਦੇ ਮਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ, ਬਲਵੰਤ, ਤੇਰਾ ਵੀ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ।” ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, “ਅਜੇ ਕੇ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਰਿਜ਼ਲ, ਭਜਨ ਲਾਲ ਤੇ ਰਾਉ ਵਰਗੇ ਦਾ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏ। ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਤੇਰੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਏ?”

“ਹੋਸਲਾ ਰੱਖ, ਇਹ ਕਤਾਰ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਏ।” ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ, “ਅਜੇ ਕਿਹੜਾ ਹੀਰ ਮੁੱਕਰੀ ਏ ਜਾਂ ਸਾਰੰਗੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਏ। ਤੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਈ ਰਹਿਣਾ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਵਾਲੀ ਹੀਰ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਾਂਗ ਕੋਹਾਂ ਮੀਲ ਲੰਬੀ ਏ।”

ਦਿਲਾਵਰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਫੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਾ ਰਿਹਾ। ਬਾਕੀ ਸਾਥੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਸਨ। ਬਲਵੰਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਉਦਾਸ ਸੀ, ਪਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿਲਾਵਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ।

ਦਿਲਾਵਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਾਸ-ਖਾਸ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਏ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਜਾਇਓ। ਮੇਰਾ ਭਾਵ ਅੰਡਰ-ਗਰਾਊਂਡ ਹੋ ਜਾਇਓ। ਮੇਰਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।”

ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਏ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ।

ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਮਸੀਹਾ!

ਅਮਨ ਦਾ ਦੂਤ!!

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਖੂਬ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਕੋਈ ਉਹਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਏ ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਮ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਆਖਦਾ ਏ।

ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਖੜਾ ਏ। ਦੁੱਧ ਵਰਗਾ ਚਿੱਟਾ ਕੁੜਤਾ-ਪਜਾਮਾ ਤੇ ਮੈਚਿੰਗ ਕਰਦੀ ਜੈਕਟ ਪਾਈ ਦੁੱਧ ਯੁਕਤ ਰੂਹ-ਅਫ਼ਜ਼ਾ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਫ਼ੀ ਜਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਟਾਈਲ ਵਾਲੀ ਚਿੱਟੀ ਪੱਗ ਸਜੀ ਸੀ। ਚਿੱਟੀ ਦਾਹੜੀ ਨੂੰ ਫਿਕਸੋ ਲਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲਾ ਚਸ਼ਮਾ ਲੱਗਾ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਮਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਅੱਸੀਆਂ ਨੂੰ ਟੱਪ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਗਜ਼ਬ ਦੀ ਚਮਕ ਸੀ।

ਉਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪੇਰੀਡਾ ਜਾਰੀ ਸੀ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ!

ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਜ਼ੋਖ਼ਮ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਅਤੀਤ ਦੀ ਚਾਦਰ ਨੂੰ ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਰ ਕੇ, ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਬਣ ਕੇ ਚਮਕਿਆ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਜਨਮ-ਦਾਤਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੋਹਲ ਤਕਦੀਰ ਬਣ ਕੇ, ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਸਤਕ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ!

ਜਿਸ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬ ਮੁੜ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਰਾਹਗੀਰ ਬਣਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੱਸਾਂ-ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ 'ਘੈਂ-ਘੈਂ' ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਵੱਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੋਕ ਦੁਬਾਰਾ ਬੇਫਿਕਰ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਨ-ਫਿਰਨ

ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀਰ ਦੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਤੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਜੱਟ ਦੀ ਬੱਕੀ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਮਦਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਵਾਪਰਿਆ ਦੁਖਾਂਤ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ!

ਜਿਸ ਨੇ ਤਨਹਾਈ ਵਿਚ ਐਸਾ ਰੰਗ ਭਰ ਦਿੱਤਾ, ਐਸਾ ਸੰਗੀਤ ਘੋਲ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਾਮੋਸ਼ ਤਨਹਾਈ ਰੋਸ਼ਨ ਹੋ ਉੱਠੀ। ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ 'ਚੋਂ ਹਾਸੇ ਦੀ ਬਾਰਸ਼ ਦਾ ਨੂਰ ਵਰ੍ਹ ਉੱਠਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਅਥਵਾ ਕਾਇਨਾਤ ਦੀ ਕਾਇਆ-ਕਲਪ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਹਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਖਾਮੋਸ਼ ਤਨਹਾਈ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਰੰਗਣੇਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਣਖੀ ਜਿੰਦਾਂ ਦਾ ਕਤਲਾਮ ਉਹਦੇ ਲਈ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲਾਂ ਸਨ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਖੜਾ ਕਿਸੇ ਸੋਚ ਵਿਚ ਵਿਲੀਨ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੇਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਕੀ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਘੋਲ ਜਾਰੀ ਸੀ? ਇਹ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਮਾਲੂਮ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਭਗਵਾਨ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਤਿਆਰ ਖੜੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਕਮਾਂਡੋ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਬੜੀ ਚੁਸਤ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਰਾਈਫਲਾਂ ਸੰਭਾਲੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਖੜੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੇਤਾ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹਨ।

ਸਮਾਂ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਬੀਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਗੱਡੀ ਸਟਾਰਟ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਯੂ ਟਰਨ ਲੈ ਕੇ ਗੇਅਰ ਬਦਲਿਆ। ਗੱਡੀ ਨੇ ਸਪੀਡ ਫੜੀ ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਕਮਾਂਡੋ ਵਾਲੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਅਲੌਪ ਹੋ ਗਏ।

ਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਮਲੇ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਹੁਸੀਨ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਮਿੱਧਦੀ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵੱਲ ਭੱਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਨ ਉੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ!

ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤਕ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਫ਼ਰ ਤਹਿ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ। ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਖੇਡਦਿਆਂ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੀ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਵਰਦੀ ਨੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਢੱਕ ਲਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਪੈਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਰੂਪੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਗਲ ਤਕ ਖੁਭ ਗਿਆ। ਜਿੱਤ-ਹਾਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦਾ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਫ਼ਰ ਤਹਿ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਬਰਿਸਤਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਬੁੱਚੜ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜਨਤਾ ਤੜਫ ਉੱਠੀ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਗਏ। ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ!

ਉਹ ਕਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸੋਚ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਦ ਸੀ ਕਿ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਬਰੇਕ ਮਾਰੀ। ਕਾਰ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਦੇ ਪੋਰਚ ਵਿਚ ਆ ਖੜੀ ਹੋਈ।

ਕਾਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਾਂਡੇ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਫਿਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਜ਼ ਨੇ ਸਲੂਟ ਮਾਰੇ। ਅੱਡੀਆਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵੱਜੀਆਂ। ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਹਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਤੇ ਉਸ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਕੜੇ ਸਿਰ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਨਮਸਕਾਰ ਅਣਮੰਨੇ ਮਨ ਨਾਲ ਮੰਨਣ ਦੀ ਹੁਸੀਨ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਦੀ ਬਹੁ-ਮੰਜ਼ਲੀ ਇਮਾਰਤ ਵੀ ਉਸ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਝੁਕ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਵੱਜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਜਦ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਪੁੱਜਾ। ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਗਿਆ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਤਾਰਾ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਹ ਤਕਰੀਬਨ ਘੰਟੇ ਭਰ ਤੋਂ ਬੜੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜੇ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਕੂਟਰ ਸੈਕਟਰੀਏਟ 'ਚ ਈ ਛੱਡ ਗਏ ਤੇ ਦਿੱਲੀਊਂ ਖਰੀਦੀ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ।

ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

“ਹਾਂ, ਕਿਵੇਂ ਆ; ਆਇਆ ਕਿ ਨਹੀਂ?” ਦਿਲਾਵਰ ਹੁਰਾਂ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, ਇਸ ਵਕਤ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਭਾਵ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਬਿਲਕੁਲ ਅਜਿਹੇ ਭਾਵ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਮਰਜ਼ੀਵੜੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

“ਬੇਅੰਤਾ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਏ।” ਤਾਰੇ ਹੋਰਾਂ ਦੱਸਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਕਿਸੇ ਅਗੰਮੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚਮਕ ਰਹੇ ਸਨ।

“ਵੇਰੀ ਗੁੱਡ! ਦਿਲਾਵਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੁਸ਼ੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਥਾਣੀਂ ਡੁੱਲ੍ਹ-ਡੁੱਲ੍ਹ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

“ਅੱਜ ਉਹ ਬਚ ਕੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।” ਗੁਰਮੀਤ ਨੇ ਦਿਲਾਵਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ, ਮਾਈ ਡੀਅਰ! ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ।” ਦਿਲਾਵਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਮੋੜਿਆ, “ਅਗਰ ਹੋਣੀ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰਾ ਰਸਤਾ ਰੋਕਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਿਰ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੁੜੂੰ। ਅੱਜ ਬੇਅੰਤੇ ਨੂੰ ਮੈਥੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਰਨਾ ਪਏਗਾ।” ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੋਹ ਨਾਲ ਦੰਦ ਕਰੀਚੇ।

“ਬਹੁਤ ਨਾਜ਼ ਐ ਇਸ ਬੁੱਢ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ।”

“ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਏ, ਅੱਜ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ।”
ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਅੱਜ ਦਾ ਸੂਰਜ
ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਖਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣੋਗੇ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੰਬ ਬਲਾਸਟ ਵਿਚ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ ਏ। ਬੱਸ ਟੀ.ਵੀ. ਔਨ
ਰੱਖਿਓ।”

ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਯੁਕਤ
ਆਤਮਘਾਤੀ ਬੈਲਟ ਆਪਣੇ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ। ਇਹ ਮੌਤ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ‘ਬੈਲਟ’
ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਕਮਰ ਨਾਲ
ਬੈਲਟ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਭੋਰਾ ਵੀ ਸ਼ਿਕਨ ਨਹੀਂ
ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਚਮਕਦਾ ਨੂਰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੌਤ ਰਾਣੀ ਦਾ ਵੀ ਦਿਲ
ਧੜਕ ਉੱਠਿਆ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਕੰਬਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੌਤ
ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਅੱਗੇ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਹੋ
ਗਿਆ।

ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਸੱਜਿਆ ਵਾਕਿਆ ਈ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ
ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਉਹਦੇ ਹੋਠਾਂ ‘ਤੇ ਹਲਕੀ ਮੁਸਕਾਨ ਸੀ।

ਉਹ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਸੂਖਮ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਰ ਦਾ ਉਹ
ਪੋਰਸ਼ਨ ਗੂੰਜ ਉੱਠਿਆ ਜਿਥੇ ਉਹ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਕਮਰੇ
‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ।

ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਖੜੀ ਸੀ। ਦਿਲਾਵਰ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਬਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਵਾਲੀ ਸੀਟ ਸੰਭਾਲ ਲਈ।

ਕਾਰ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਿਚ ਚਾਬੀ ਨੇ ਟਰਨ ਲਈ ਤੇ ਇੰਜਣ ਸਟਾਰਟ
ਹੋ ਗਿਆ। ਦਿਲਾਵਰ ਨੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲ ਬੜੀ ਨੀਝ ਭਰੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ
ਅੰਤਮ ਵਾਰ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਗੇਅਰ ਬਦਲ ਕੇ ਕਾਰ ਤੌਰ ਲਈ।

ਕਾਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਗਈ।

“ਮੈਂ ਖੰਨਾ ਬੋਲ ਰਿਹਾਂ, ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ!” ਖੱਦਰਧਾਰੀ ਨੇਤਾ ਮਾਊਥਪੀਸ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਲਾਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਬੋਲ, ਬੋਲ, ਮੇਰੀ ਜਾਨ, ਤੈਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਕੌਣ ਏ?” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਟਿੱਚਰ ਦੇ ਮੂਡ ਵਿਚ ਸੀ, “ਅਜੇ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਕਿ ਬੋਲਣ ਲਈ ਵੀ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਲੈਣੀ ਪਏ ਜਾਂ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹੋ ਈ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਏ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਬੋਲ ਲੈਣ, ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਵਰਨਾ ਜ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਕ ਸਭ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਏ ਤੇ ਹਰ ਵਸਤੂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਏ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਉਚਾਵਟ ਏ ਤੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਹਰ ਵਸਤੂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ। ਰੀਅਲੀ, ਮੰਨਣਾ ਪਏਗਾ, ਸਾਰੇ ਜਹਾਂ ਸੇ ਅੱਛਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹਮਾਰਾ। ਤੇ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਕੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮਾਈ ਡੀਅਰ! ਮੈਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕੰਨਾਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਕੇ ਬੈਠਾਂ।”

“ਮਜ਼ਾਕ ਛੱਡੋ, ਸ਼ਰਾਫਤ! ਔਰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਾਫਤ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣ।” ਖੰਨੇ ਦੇ ਬੋਲ ਵਿਚ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਕਠੋਰਤਾ ਦੇ ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਭਾਵ ਸਨ।

“ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਬਗਲਾ ਡੱਡਾਂ ਫੜਨ ਲਈ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ ਖੜਾ ਏ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨਹੂਸ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਅਸੁਭ ਬਚਨ ਬੋਲ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਅੱਜ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਗੋਰਾ ਮੂੰਹ ਹੋਰ ਵੀ ਸੂਹੀ ਭਾਅ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਕੰਪਲੀਟ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਸਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਥਾਣੀਂ ਡੁੱਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

“ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਠੀਕ ਪੰਜ ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇਗਾ।” ਖੰਨਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਈ ਸਕਿਉਰਟੀ ਅਫਸਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ

ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਿਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨਗੇ।”

“ਮਤਲਬ?”

“ਸਪੱਸ਼ਟ ਏ, ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਏ ਜਿਵੇਂ ਮਰਹੂਮ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸੀ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਇਕੋ ਰੰਗ ਦੀਆਂ, ਇਕੋ ਨੰਬਰ ਦੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਈ ਮਾਡਲ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਫਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨਾ ਏ।”

“ਇਹ ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ਼ਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿਰ ਤਕ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਹੈਲਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਦੋਸਤ। ਜਿਵੇਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ, ਇਵੇਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਖ਼ੈਰ, ਅੱਗੇ ਬੋਲ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਮੈਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਚੈੱਕ ਕਰ ਰਿਹਾਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਿਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਉਹ ਤਕਰੀਬਨ-ਤਕਰੀਬਨ ਦੋਹਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਏ।”

“ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ, ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਈ ਸਫਰ ਕਰੇਗਾ?”

“ਰੀਅਲੀ, ਮੈਨੂੰ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਏ।” ਖੰਨਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਹਾਂ, ਤੂੰ ਦੱਸ, ਦਿਲਾਵਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ?”

“ਉਹ ਸਹੀ ਟਾਈਮ 'ਤੇ ਸਹੀ-ਸਲਾਮਤ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗਾ। ਉਹਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ।”

“ਮਸਲਨ?”

“ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਟਰਾਂਸਮੀਟਰ 'ਤੇ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਦਿਲਾਵਰ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਬਣ ਕੇ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਏ।”

“ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਸੁੱਕਾ ਨਹੀਂ ਲੰਘਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸ਼ਰਾਫਤ।”

“ਘਬਰਾਹਟ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਉਹ ਕਾਲਾ ਪਹਿਲੂ ਏ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦੇ ਦੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਏ, ਖੰਨੇ। ਘਬਰਾਹਟ ਦੇ ਚੱਕਰਵਿਊ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਤੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰਾ ਜਿਹਾ ਦੋਸਤ ਦੁਨੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਏ।” ਸ਼ਰਾਫਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ

ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਭਾਵ ਸਨ।

“ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਸ਼ਰਾਫਤ! ਨਾਲੇ ਸਾਨੂੰ ਕਾਹਦਾ ਡਰ, ਨਾ ਅਸੀਂ ਚੋਰ ਨਾ ਚੋਰ ਦੇ ਭਾਈ।” ਖੰਨਾ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਤਮੰਨਾ ਏ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਾਵਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਜਾਏ।”

“ਬਣੇਗਾ, ਮਾਈ ਡੀਅਰ! ਵੈਸੇ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਟੱਲ ਹੁੰਦੇ ਆ। ਅੱਜ ਦਿਲਾਵਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ ਤੇਰਾ ਸੀ.ਐੱਮ.।”

“ਓ.ਕੇ.।” ਕਹਿ ਕੇ ਖੰਨੇ ਨੇ ਫ਼ੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ।

‘ਅੱਜ ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਟਾਲ ਸਕਦਾ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੰਨਾ ਘਰ ਦਾ ਭੇਤੀ ਭਬੀਖਨ ਬਣ ਕੇ ਤੇਰੀ ਲੰਕਾ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਤ-ਅਸਮਾਨ ਇਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਮੌਤ ਬਣ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਏ। ਔਰ ਮੈਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਨਾਟਕ-ਸਰੋਤਾ ਹਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਕਹਿ ਲਉ। ਨਾਟਕ ਪਲੇਅ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਥੀਏਟਰ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਇਰਸ਼ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲੇ ਕਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਨਾਲੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਪਰਦਾ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ?’ ਸ਼ਰਾਫਤ ਅਲੀ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ‘ਤੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ, ਇਸ ਹੁਸੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਏਂਗਾ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ!’ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਠੀਕ ਈ ਲਿਖਿਆ ਏ:

ਸੌਦਾ ਜਹਾਂ ਸੇ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਕੁਛ ਨਾ ਲੇ ਗਿਆ।

ਜਾਤਾ ਹੂੰ ਏਕ ਮੈਂ ਹੀ ਦਿਲ ਮੇਂ ਆਰਜੂ ਲੀਏ।

31 ਅਗਸਤ, 1995 ਈਸਵੀ ਦਾ ਸੂਰਜ ਪੂਰੇ ਪੰਤਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਝੜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਮਨਹੂਸ ਚਿਹਰਾ ਲੈ ਕੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਏਡੀ ਲੰਮੀ ਸਟਰਾਈਕ ਸੂਰਜ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਹੜਤਾਲ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਭ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਮੰਗ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਸੂਰਜ ਕੋਰਟ-ਮਾਰਸ਼ਲ ਹੋਏ ਫ਼ੌਜੀ ਵਾਂਗ ਦੂਣੇ ਰੋਹ ਨਾਲ ਚਮਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸੂਰਜ ਦੀ ਸਟਰਾਈਕ ਦੌਰਾਨ ਮਾਨਸੂਨ ਪੌਣਾਂ ਦੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਯੂ.ਪੀ., ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ, ਬਿਹਾਰ, ਆਸਾਮ ਆਦਿ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਮਾਰੂਥਲ ਵੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਹੜ੍ਹ ਈ ਹੜ੍ਹ, ਪਾਣੀ ਹੀ ਪਾਣੀ। ਮਾਨਸੂਨ ਪੌਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਈ ਹਮਲਾ ਤੇਜ਼ ਈ ਤੇਜ਼। ਜਨ-ਜੀਵਨ ਤੱਪ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੀਂਹ ਸੀ ਕਿ ਹਟਣ ਦਾ ਨਾਂ ਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦਾ। ਲੋਕ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ-ਕਰ ਥੱਕ ਗਏ ਸਨ। ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜ-ਜੋੜ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਬਾਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਸੀ।

ਇਧਰ ਕਰੋੜਾਂ-ਅਰਬਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਕੇ ਮਾਨਸੂਨ ਪੌਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਰੋਕੇ, ਉਧਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਭੁੱਖ-ਹੜਤਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਤੋੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਜੁਲਮੋ-ਤਸੱਦਦ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਵੀ ਨਾ ਸਹਿ ਸਕੇ, ਫਿਰ ਵਿਚਾਰਾ ਸੂਰਜ ਕਦੋਂ ਤਕ ਸਹਿੰਦਾ। ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ,

ਸਰੋਂ ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੇ ਟਾਰਚਰ ਦਾ ਭੰਨਿਆ ਸੂਰਜ ਦੁਬਾਰਾ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ ਪੂਰਾ ਦੁਖੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਦੇ ਰੈਵੂਲੇਸ਼ਨ ਵਾਂਗ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਸੂਰਜ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਪੱਛਮ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਹੋ-ਦਾਹੀ ਭੱਜਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਧਰ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਚ ਫਿਕਸ ਕਿਸੇ ਨਵ-ਵਿਆਹੀ ਮੁਟਿਆਰ ਦੇ ਹੁਸੀਨ ਮੱਥੇ 'ਚ ਲੱਗੀ ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਬਿੰਦੀ ਵਾਂਗ ਟਾਈਮਪੀਸ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਸੂਈ ਪਲੋਪਲੀ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕੁਤਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਦੀ ਬਹੁ-ਮੰਜ਼ਲੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਜਗਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਨਾ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ। ਬੱਸ, ਆਪੋ-ਧਾਪ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਟਾਈਪ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ 'ਖਟ-ਖਟ' ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ ਦੇ ਬੂਟਾਂ ਦੀ 'ਠੱਕ-ਠੱਕ', ਬੱਸ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਸੰਗੀਤ ਈ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਥੱਲਿਉਂ ਉਪਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਉਪਰੋਂ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਲਿਫਟ ਵੀ ਉਪਰ ਥੱਲੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟ-ਕੱਟ ਕੇ ਸਤੀ ਹੋਈ ਏ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਲੰਮੀ ਸਟਰਾਈਕ ਕਰਨ ਦੇ ਮੂਡ ਵਿਚ ਏ।

ਸੈਕਟਰ ਸਤਾਰਾਂ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜਿਸਮ ਦਾ ਦਿਲ ਏ। ਜਿਵੇਂ ਭੁਪਾਲ ਦੀਆਂ ਝੀਲਾਂ, ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ, ਬੰਬਈ ਦਾ ਗੇਟਵੇਅ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ, ਕਲਕੱਤੇ ਦਾ ਹਾਵੜਾ ਬ੍ਰਿਜ ਪੁਲ ਤੇ ਪਾਲਮਪੁਰ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਲੱਦੇ ਪਹਾੜ ਦੇਖਣਯੋਗ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਤਾਰਾਂ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਦਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਕ ਨਹੀਂ, ਅਨੇਕਾਂ ਸੱਧਰਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਮ.ਐਲ.ਏਜ਼ ਰੋਡ 'ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਮਾਜਰਾ ਏ। ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਦਾ ਪੋਰਚ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰਾਂ, ਅੰਬੈਸਡਰ ਗੱਡੀਆਂ, ਕੰਟੈਸਾ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਮਾਡਲ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਏ। ਇਸ ਭੀੜ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਅੱਗੜ-ਪਿੱਛੜ ਖੜੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਇਕ ਏ, ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਤੇ ਬਾਡੀ ਇਕ ਏ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਫਰ ਵਾਸਤੇ ਜੈੱਡ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਉਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਕਾਰ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੌਰਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਵਰਦੀ ਗੋਰੇ ਜਿਸਮਾਂ 'ਤੇ ਖੂਬ ਜਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਾਰ ਦਾ ਅਸਮਾਨੀ ਰੰਗ ਧੁੱਪ ਨਾਲ ਮੈਚ ਕਰਦਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਖੁਰਵੱਢ ਭੀੜ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਸੀ। ਮੋਟਿਆਂ-ਮੋਟਿਆਂ ਢਿੱਡਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਤੇ ਰਾਜ-ਮੰਤਰੀ ਡਨਲਪ ਦੇ ਸੋਫਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਕ-ਲੱਕ ਧਸੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੋਫਿਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸੋਫੇ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਭਖਵੇਂ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਬਹਿਸ-ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਖੰਨਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

“ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਣਾ, ਸਾਹਿਬ! ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਵੀ ਕਰੋ। ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਰੀਲੈਕਸ ਮਿਲੇਗਾ ਤਾਂ ਆਪ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗਾ ਸੋਚ ਸਕੋਗੇ।” ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਸੋਫੇ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ।

“ਇਹ ਜਿੰਦ ਜਨਤਾ ਦੇ ਲੇਖੇ ਆ ਮੰਤਰੀ ਜੀ! ਅਗਰ ਇਹ ਜਿੰਦ ਲੋਕਾਂ ਲੇਖੇ ਲੱਗ-ਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਸਮਝਾਂਗਾ।” ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਆਖਿਆ, “ਮੇਰੇ ਜਿਸਮ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਕਤਰਾ ਵੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਵਹਿ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਏ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਬਣ ਜਾਏ।” ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਾਹ ਲੈ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਸੋ ਮੈਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੁਖ-ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਦੇਖਣ ਦਾ ਇੱਛੁਕ ਹਾਂ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹੇ, ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸੱਚਾ ਸਕੂਨ ਮਿਲੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਏ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੇਰਾ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਆਰਾਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਏਗਾ।” ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਜਾਰੀ ਸੀ।

“ਉਹ ਦਿਨ ਕਿੰਨਾ ਅਮੁੱਲਾ ਹੋਏਗਾ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਅਸੀਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਕਰਕੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ

ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕੀਤਾ ਏ। ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਮਨ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਤੋੜ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਭ ਸਾਡੀ ਨਿਗਾਹ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੀ ਸਾਡੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਅਸਲੀ ਜਿੱਤ ਏ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕਾਮਨਾ, ਸਾਡੇ ਸੁਪਨੇ, ਸਾਡੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਜਲਦੀ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।”

‘ਤੇਰਾ ਇਹ ਸੁਪਨਾ, ਸਿਰਫ਼ ਸੁਪਨਾ ਈ ਰਹੇਗਾ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ! ਤੂੰ ਕੀ ਜਾਣੇ ਭੋਲਿਆ ਪੰਛੀਆ! ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮੂਹਰੇ ਖੜੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਏ। ਇਹ ਖਵਾਬ, ਇਹ ਸੁਪਨੇ, ਇਹ ਰੀਝਾਂ, ਇਹ ਸੱਧਰਾਂ ਤੇਰੇ ਜਿਸਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਉੱਡ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਮਾਈ ਡੀਅਰ!’ ਖੰਨਾ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਦਾ ਹੋਇਆ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ।

ਪੰਜ ਵੱਜ ਗਏ ਸਨ।

ਜਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਦਾ ਤਾਂਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੁੱਚੜ ਆਤਮਾ ਬੜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਖ਼ਿਆਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਲ-ਪਲ ਮੌਤ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਏ।

ਉਸੇ ਵਕਤ ਹੀ ਇਕ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਦੇ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਪੋਰਚ ਵਿਚ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ, ਕੁਝ ਦੂਰੀ ‘ਤੇ ਆ ਕੇ ਰੁਕੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਜੋ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸਵਾਰ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਪਾਠਕ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਉਹ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਕਿਊਰਟੀ ਗਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਮਲੇ ਨੇ ਰੋਕਿਆ-ਟੋਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਕਤ ਉਹ ਆਪਣੇ ਟਾਰਗੇਟ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ।

ਏਧਰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਧਰ ਉਹ ਸ਼ਖ਼ਸ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ‘ਤੇ

ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਵੇਸਲੇਪਣ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਹੀ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫ਼ੋਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਗੱਡੀ ਤੋਰੀ ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਕਮਾਂਡੋ ਵਾਲੇ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜ-ਛੇ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੱਡੀ ਯੂ ਟਰਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੀ।

“ਫੜੋ ਉਹਨੂੰ।” ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਗਾਰਡ ਕੁਰਲਾਇਆ।

ਪਰੰਤੂ.....

ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਸਮਾਂ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਜਦ ਤਕ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾ, ਉਸ ਵਕਤ ਤਕ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

“ਫੜੋ! ਫੜੋ!!”

“ਧੜੱਮ.....ਮ.....ਮ.....ਮ।”

ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਧਮਾਕਾ ਸੀ।

ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਤੇ ਮਾਸ ਦੇ ਲੋਥੜੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਖਿੱਲਰ ਗਏ ਸਨ।

ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਦਹਿਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। ਕਾਰ ਦਾ ਪਿੰਜਰ ਕਬਾੜ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅੰਗ ਖਿੱਲਰ ਗਏ ਸਨ। ‘ਹਾਏ ਪਾਣੀ’ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁਰਲਾਹਟ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਦੇ ਪੋਰਚ ਵਿਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਦੇ ਪੂੰਏਂ ਨਾਲ ਭਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਧਮਾਕਾ ਏਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੀ ਕਿ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਦੀ ਬਹੁ-ਮੰਜ਼ਲੀ ਇਮਾਰਤ ਜੜ੍ਹ ਤਕ ਹਿੱਲ ਗਈ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਟੁੱਟ ਗਏ ਸਨ। ‘ਸਵਾਗਤ ਹਾਲ’ ਦੀ ਛੱਤ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਸਜਾਵਟ ਭਾਵ ਝੂਮਰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਫਰਸ਼ ‘ਤੇ ਆ ਪਏ ਸਨ।

ਪਲ ਵਿਚ ਸਤਾਰਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਗੈਸਟ ਬਣ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਪਛਾਣਨ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਕਮਾਂਡੋ ਦੇ ਦੋ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜਿਧਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਹੋਇਆ, ਉਧਰ ਹੀ ਭੱਜ ਉੱਠਿਆ।

ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਖੜੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲਤ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਤਰਸਯੋਗ ਸੀ।

ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਟੁੱਕੜੇ ਬਿਖਰ ਗਏ। ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚਲਾ ਲਹੂ ਧਾਰਾਂ ਬਣ ਕੇ ਵਹਿ ਗਿਆ।

ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵਿਚ ਸੱਨਾਟਾ ਜਿਹਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਮੱਖੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉੱਡ ਰਹੀ।

ਚੰਦ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜਿਆ ਚਿਹਰਾ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦ ਈ ਡੁੱਬ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

31 ਅਗਸਤ, 1995 ਈਸਵੀ।

ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ।

ਸਮਾਂ ਪੰਜ ਵੱਜ ਕੇ ਤੇਰਾਂ ਮਿੰਟ।

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ।

ਅਜੇ ਦਿਨ ਭੁੱਭਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਖੌਫਨਾਕ ਖ਼ਬਰ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ।

ਖ਼ਬਰ ਸੀ :

“S. Beant Singh killed in a bomb-blast.”

ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਸੁਣਿਆ, ਤਰਾਹ ਜਿਹਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਜਿਹੀ ਫੈਲ ਗਈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵੱਸੋਂ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ। ਕੋਈ ਉਦਾਸ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਖੁਸ਼। ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਏ :

ਹੰਸਤਾ ਹੈ ਗੁਲ ਚਮਨ ਮੇਂ, ਤੋ ਨਾਲਾਂ ਹੈ ਅੰਦਲੀਬ।

ਦੋ ਦਿਲ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਦੇਖੇ, ਕਬੀ ਇਸ ਜਹਾਂ ਕੇ ਬੀਚ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀ ਧੜਕ ਉੱਠਿਆ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਰਡਰ ਦੀ ਕਰੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਰਾਓ ਖੁਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਵ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਖੜਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਟੈਲੀਫੋਨ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਮਲੇ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਿਸ ਵਕਤ ਕੀ ਹੋ ਜਾਏ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲੀ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਸਕੀਮ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦੇ-ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਮਾਤਮੀ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਜਲੂਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕੋਟਲੀ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਤਕ ਤੇ ਫਿਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ। ਜਲੂਸ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਖੜੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਭੀੜ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਾਅਰੇ ਵੀ ਲਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਜਲੂਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ ਨੰਬਰ 42 ਦੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ।

ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ-ਸੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪਲ-ਪਲ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਚੇਲੇ-ਚਪਟੇ ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਸਿਵੇ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲਾਸ਼-ਬੱਕਸ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਬੈਂਡ ਨੇ ਮਾਤਮੀ ਧੁਨਾਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਰਾਈਫ਼ਲਾਂ ਦੇ ਬੋਲਟ ਆਖ਼ਰੀ ਸਲਾਮੀ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲੀ ਹੋ ਗਏ।

ਨਰਸਿਮਾ ਰਾਓ ਨੇ ਫੁੱਲ-ਮਾਲਾ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦਿਖਾਈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਿਟਲਰ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਵਿਚ ਰਾਖ ਬਣ ਗਿਆ।

ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ.....ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!

ਜੁਗਨੀ

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਐ,
ਸਿੰਘਾਂ ਬੜੀ ਦੂਰੋਂ ਮੰਗਵਾਈ ਐ,
ਤੇ ਗਲ ਵਿਚ 'ਸਾਲਟ' ਪਾਈ ਐ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ ਕਹਿੰਦੀ ਐ
ਨਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਲੈਂਦੀ ਐ।

ਇਸ ਜੁਗਨੀ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਏ,
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨਾਲ ਆਹਢਾ ਲਾਇਆ ਏ,
ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਏ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਕਾਰੇ ਕਰਦੀ ਏ,
ਬੁੱਢੜਾਂ 'ਤੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਵਰ੍ਹਦੀ ਏ।

ਇਸ ਜੁਗਨੀ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾਈਆਂ ਨੇ,
ਕਈ ਜ਼ਾਲਮ ਜਿੰਦਾਂ ਮੁਕਾਈਆਂ ਨੇ,
ਮਾਰ ਗੋਲੀ ਨਰਕ ਪੁਚਾਈਆਂ ਨੇ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ,
ਪਰ ਕਾਲ ਏ ਪੰਥ ਗੱਦਾਰਾਂ ਦੀ।

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਮਰਦੀ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ,
ਪਰ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਸਭ ਦੱਸ-ਦੱਸ ਕੇ,
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਨੱਸ-ਨੱਸ ਕੇ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਦਿਲ ਦੀ ਸੱਚੀ ਏ,
ਬੁੱਚੜਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਨੱਚੀ ਏ।

ਇਸ ਜੁਗਨੀ ਮਾਕਿਨ ਮਾਰਿਆ ਏ,
ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚਾਹੜਿਆ ਏ,
ਢਿੱਡ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਪਾੜਿਆ ਏ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਨਿਡਰ ਦਿਲ ਦੀ ਏ,
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਮਿਲਦੀ ਏ।

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦੀ ਏ,
ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਮੁਕਾਉਂਦੀ ਏ,
ਮਿੱਤੂ ਵਰਗੇ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਏ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੀ,
ਇਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ।

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਜਿੰਦੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੇ,
ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ 'ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰੇ,
ਪਰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰੇ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਦਿਲ ਦੀ ਨਰਮ ਬੜੀ,
ਪਰ ਬੁੱਚੜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗਰਮ ਬੜੀ।

ਜੁਗਨੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਖੀਰੇ ਦੀ,
ਤੇ ਵਰਪਾਲਾਂ ਦੇ ਦਲਵੀਰੇ ਦੀ,
ਤਰਸੇਮ ਤੇ ਮਨਵੀਰੇ ਦੀ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਐ,
ਇਹ ਦੀ ਲੰਡੀ ਜੀਪ 'ਤੇ ਸਵਾਰੀ ਐ।

ਜੁਗਨੀ ਪਿਆਰ ਜਿੰਦੇ ਨੂੰ ਕਰਦੀ,
ਸੀ ਵਰਿਆਮੇ ਉੱਤੇ ਮਰਦੀ,
ਪਾਣੀ ਦੁਰਗਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਦੀ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਨਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ,
ਬੱਬਰ ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ਦੀ।

ਇਸ ਜੁਗਨੀ ਜ਼ੁਲਮ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੇ,
ਕਈ ਜ਼ਾਲਮ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ,
ਕਈ ਅਫਸਰ ਲੰਮੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਮਰਦੀ ਐ,
ਨਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਰਦੀ ਐ।

ਇਸ ਜੁਗਨੀ ਜ਼ਾਲਮ ਮਾਰੇ ਕਈ,
ਚੜ੍ਹੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰੇ ਕਈ,
ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਸੁਧਾਰੇ ਕਈ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ ਸਿੰਘ ਦਲੇਰਾਂ ਦੀ,
ਇਹ ਬੱਬਰਾਂ ਵਰਗੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ।

ਜੁਗਨੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਏ,
ਹੋ 'ਕੱਠੇ ਹੱਲਾ ਮਾਰ ਦਿਉ,
ਤਾਂ ਬਾਜ਼ੀ ਸਿੱਧੀ ਪੈਂਦੀ ਏ,
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ.....

ਇਹ ਜੁਗਨੀ 'ਭੁੱਲੜ' ਨਾ ਲੜਦੀ ਏ,
ਘਰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੜਦੀ ਏ।

ਸਿੰਘ ਆਖਦੇ ਅੰਬਰਸਰ ਆ,
 ਗਲ ਵਿਚ ਮਉਜ਼ਰ ਪਾ ਲੈ।
 ਹਿੰਦੂ ਕਹਿੰਦੇ, ਦਿੱਲੀ ਆ ਜਾ,
 ਦਾਹੜੀ-ਮੁੱਛ ਕਟਵਾ ਲੈ।
 ਅਕਾਲੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ,
 ਬਹਿ ਕੇ ਐਸ਼ ਉਡਾ ਲੈ।
 ਕਾਮਰੇਡ ਕਹਿਣ, ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ,
 ਰੁੱਸਿਆ ਰੂਸ ਮਨਾ ਲੈ।
 ਸੰਤ ਆਖਦੇ, ਐਧਰ ਆ,
 ਦੁਸ਼ਟ ਸੋਧ, ਪਿਸਤੌਲ ਲਿਆ।
 ਜ਼ਾਲਮ ਤਾਈਂ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ,
 ਐਸਾ ਸਭ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾ।
 ਕਿ ਜ਼ਾਲਮ ਕਰ ਜਾਣ ਤੋਬਾ-ਤੋਬਾ,
 ਸਿੰਘਾ ਕਰ ਲੈ ਬਚਾਅ।
 ਬਾਹਮਣ ਹੈ ਬੁਰੀ ਬਲਾ,
 ਮਸਤੀ ਮਨਾ, ਅੰਬਰਸਰ ਆ।

ਗੰਗੂ ਧੋਖਾ ਕਰ ਕੇ,
 ਮਾਤਾ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਫੜਵਾਏ।
 ਝੂਠਾ ਨੰਦ ਵਜ਼ੀਦੇ ਕੋਲੇ,
 ਝੂਠੀ ਤੁਹਮਤ ਲਾਏ।
 'ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਸੱਪ ਨੇ ਹੁੰਦੇ'
 ਕਹਿ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾਏ।
 ਇਹਦਾ ਜ਼ਰ ਨਹੀਂ,
 ਕੋਈ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ।

ਕੋਈ ਈਮਾਨ ਨਹੀਂ,
 ਕੋਈ ਦੀਨ ਨਹੀਂ।
 ਕੋਈ ਅਣਖ ਨਹੀਂ,
 ਕੋਈ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ।
 ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ,
 ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ।
 ਕੋਈ ਇੱਜ਼ਤ ਨਹੀਂ,
 ਕੋਈ ਕਰਮ ਨਹੀਂ।
 ਇਹਦਾ ਡੰਗ ਬੁਰਾ,
 ਕੋਈ ਮਰਹਮ ਨਹੀਂ।
 ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ,
 ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀਂ।
 ਲੋਕੋ! ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਖਰੀਆਂ,
 ਏਹਦੇ ਨੇ ਬਗਲ 'ਚ ਛੁਰੀਆਂ।
 ਜੀਭ ਹੈ ਹੱਦੋਂ ਮਿੱਠੀ,
 ਨਜ਼ਰਾਂ ਨੇ ਹੱਦੋਂ ਬੁਰੀਆਂ।
 ਇਹਨਾਂ ਕਈ ਲੁੱਟੇ ਮਾਰੇ,
 ਗੱਲਾਂ ਆਉਣ ਧੁਰ ਤੋਂ ਤੁਰੀਆਂ।
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਵਾਂਗਰ ਲੋਕੋ,
 ਬੇਟੀ 'ਤੇ ਆਸ਼ਕ ਹੁੰਦੇ।
 ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾ ਕੇ,
 ਪਿੱਛੋਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਗੁੰਗੇ।
 ਸਿੰਘਾਂ ਕਰ ਲੈ ਬਚਾਅ,
 ਜ਼ਾਮਲ ਕਰ-ਦੂ ਤਬਾਹ।
 ਗੰਗੂ ਹੈ ਬੁਰੀ ਬਲਾ,
 ਮਸਤੀ ਮਨਾ, ਅੰਬਰਸਰ ਆ।

ਲਖਪਤ ਤੇ ਜਸਪਤ ਰਾਏ,
 ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਾਇਆ।
 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰਹੇ ਸਤਾਉਂਦੇ,
 ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਸੀ ਪਾਇਆ।

ਅੱਜ ਵੀ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ,
 ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਨੇ।
 ਜ਼ੁਲਮ ਇਹ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ,
 ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਮਰਦੇ ਜਾਂਦੇ।
 ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਦੇ ਜਾਂਦੇ,
 ਕਦੇ ਵੀ ਬੱਸ ਨਾ ਕਰਦੇ।
 ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਕਰੀ ਰਾਖੀ।
 ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਲ, ਦਗਾ ਕਮਾ ਗਏ ਸੀ।
 ਗੰਗੂ ਵਰਗਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਅੰਨ ਖਾ ਕੇ,
 ਬੱਚੇ ਫਿਰ ਵੀ, ਨੀਂਹਾਂ 'ਚ ਚਿਣਵਾ ਗਏ ਸੀ।
 ਸਿੰਘਾ! ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੈ ਮੇਰੀ,
 ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸਭ ਕਰਨ ਗੱਦਾਰੀ।
 ਕੀ ਕਾਮਰੇਡ, ਕੀ ਕਾਂਗਰਸੀਏ,
 ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਸਭ ਦੀ ਯਾਰੀ।
 ਸਿੰਘਾ! ਕਰੀਂ ਨਾ ਵਿਸਾਹ,
 ਕਰਨਗੇ ਅੰਤ ਦਗਾ।
 ਕਿ ਮਸਤੀ ਮਨਾ, ਅੰਬਰਸਰ ਆ।

ਪੰਜਾਬ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਥ ਗਿਆ।
 ਸੋਢੀ ਗਿਆ ਤੇ ਸੰਤ ਗਿਆ।
 ਇੰਦਰਾ ਗਈ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਗਿਆ।
 ਜਿੰਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਤਵੰਤ ਗਿਆ।
 ਬਿੱਛੂ, ਸਾਂਹਸੀ, ਲੌਂਗੋਵਾਲ,
 ਇੰਦਰਾ, ਮਾਕਨ ਤੇ ਅਟਵਾਲ,
 ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਤੁਰ ਗਿਆ ਨਾਲ।
 ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਮਰਦੇ ਜਾਣੈ,
 ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਦੇ ਜਾਣੈ।
 ਕਟੋਚ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚਾਹੜਿਆ,
 ਮਿੱਤ ਸਿਹੰ ਦਾ ਬੂਥੜ ਪਾੜਿਆ।
 ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਣ ਸੁਧਾਰਿਆ,
 ਜ਼ਾਲ ਹੈ ਬੇਵਿਸਾਹ,

ਸਿੰਘਾ ਨਾ ਕਰੀਂ ਵਿਸਾਹ
ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਕਰ ਦੇਣ ਤਬਾਹ,
ਮਸਤੀ ਮਨਾ, ਅੰਬਰਸਰ ਆ।

ਸੋਢੀ (ਡਿਊਟ)

ਬੰਦਾ : ਇਕ ਸਿੱਖ ਲੜਾਕਾ, ਹਈ ਸ਼ਾਵਾ।
ਨਿੱਤ ਕਰਦਾ ਵਾਂਕਾ, ਹਈ ਸ਼ਾਵਾ।
ਜਿਹੜਾ ਆ-ਜੇ ਏਹਦੀ ਚੱਬ ਥੱਲੇ,
ਬੱਸ ਹਉਕੇ ਭਰਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ,
ਸੋਢੀ ਦੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦਾ,
ਦੂਰੋਂ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ।

ਬੀਬੀ : ਜਦ ਨ੍ਹਾ-ਧੋ ਕੇ ਇਹ ਮਰ ਜਾਣਾ,
ਹਾਏ, ਗਲ ਵਿਚ ਮਾਊਜ਼ਰ ਪਾਉਂਦਾ ਏ।
ਫਿਰ ਫੁੱਲ ਰੇਸ 'ਤੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ,
ਛੱਡ ਕੇ ਹੱਥ ਚਲਾਉਂਦਾ ਏ।
ਮੈਂ ਦੁਸ਼ਟ ਜੱਗ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ,
ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਜਾਂਦਾ।
ਸੋਢੀ ਦੇ.....

ਬੰਦਾ : ਇਹ ਜਦ ਵੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ,
ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿੰਘੇ ਦਿਸ ਪੈਂਦਾ,
ਸਭਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਝੁਕ ਜਾਵਣ,
ਲਾਲਾ ਖੁੰਜ ਵਿਚ ਜਿੰਦ ਲੁਕਾ ਲੈਂਦਾ,
ਜਦ ਬਣ-ਠਣ ਕੇ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ,
ਬੁੱਚੜਾਂ ਦਾ ਭੱਠਾ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ।
ਸੋਢੀ ਦੇ.....

ਬੀਬੀ : ਜਦ ਧੁਕ-ਧੁਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੀ,
ਹਾਏ! ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ ਸੁਣਦੀ ਏ।

ਅੱਜ ਇਕ ਦੋ ਦੀ ਖੈਰ ਨਹੀਂ,
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਬਣਦੀ ਏ।
ਇਹ ਗੱਡੀ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ,
ਨਾਲ ਰਫਲਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ।
ਸੋਢੀ ਦੇ.....

ਬੰਦਾ : ਇਹ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ,
ਅਜ ਐਕਸੀਲੇਟਰ ਛੱਡਦਾ ਏ।
ਨਾਕੇ ਵਾਲੇ ਪੁੱਛਣ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨੂੰ,
ਇਹ ਹਿੱਕ 'ਚੋਂ ਗੋਲੀ ਕੱਢਦਾ ਏ।
ਫਿਰ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਖਲੋਤਾ ਏ,
ਉਹ ਉਥੇ ਈ ਯਾਰੋ ਛਹਿ ਜਾਂਦਾ।
ਸੋਢੀ ਦੇ.....

ਬੀਬੀ : ਇਹਦੇ ਕੀ-ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਕਾਰਨਾਮੇ,
ਇਹ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਗਿਆ ਏ।
ਜਿਸ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ,
ਇਹ ਯੋਧਾ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹ ਗਿਆ ਏ।
ਇਹ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਵੇ,
ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਤੱਕਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ।
ਸੋਢੀ ਦੇ.....

ਬੰਦਾ : ਜਦ ਮਹਿਕ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਏ,
ਇਹ ਭੌਰ ਮਾਰਦੇ ਗੇੜੇ ਨੀ।
ਜ਼ੁਲਮ ਝੱਟ ਝੂਮਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ,
ਜਦ ਰਾਗ ਮਾਊਜ਼ਰ ਦਾ ਛੇੜੇ ਨੀ।
ਜਦ ਮਾਊਜ਼ਰ ਸਿੱਧਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ,
ਤਾਂ ਚਾਅ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ।
ਸੋਢੀ ਦੇ.....

ਬੀਬੀ : ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਮੈਨੂੰ ਸਹੁੰ ਤੇਰੀ,

ਜਦ ਗੋਲੀ ਮਾਰੇ ਠਾਹ ਕਰ ਕੇ।
ਜੇ ਇਹਦੀ ਨਜ਼ਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ,
ਨਿੱਤ ਉੱਠਦਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਡਰ-ਡਰ ਕੇ।
ਇਹ ਪਿਸਟਲ ਚਿੱਤ ਪਰਚਾਉਣ ਲਈ,
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਠਾਹ-ਠਾਹ ਕਹਿ ਜਾਂਦਾ।
ਸੋਢੀ ਦੇ.....

ਬੰਦਾ : ਇਹ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਏ ਸੰਤਾਂ ਦੀ,
ਕੰਮ ਸੱਜੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾ ਦਿੱਤਾ।
ਜਿਸ ਕੀਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਬੇਦੋਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ,
ਉਹ ਜੱਗ 'ਚੋਂ ਸੀਰ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤਾ।
ਇਹ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਜਾ ਮਿਲਦਾ,
ਜੇ ਦੁਸ਼ਟ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ।
ਸੋਢੀ ਦੇ.....

ਬੀਬੀ : ਹਾਏ! 'ਭੁੱਲੜਾ' ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗਦਾ,
ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਜਿੰਦ ਲੁਕਾਉਂਦੀ ਰਹਾਂ।
ਕਿਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਨਾ ਜਾਏ ਮੇਰੇ 'ਤੇ,
ਮੈਂ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਛੁਪਾਉਂਦੀ ਰਹਾਂ।
ਜਦ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣਦੀ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ,
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਹੌਲ ਜਿਹਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ।
ਸੋਢੀ ਦੇ.....

ਲੁਕ-ਛਿਪ ਕੇ (ਡਿਊਟ)

ਪਤਨੀ : ਗਲ ਵਿਚ 'ਸਾਲਟ' ਪਾਇਆ ਨਾ ਕਰ,
ਕਿਉਂ ਬੱਲੀਏ ?
ਸਿਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਇਆ ਨਾ ਕਰ,
ਕਿਉਂ ਬੱਲੀਏ ?
ਕੋਈ ਚੁਗਲੀ ਕਰ-ਦੂ ਮਰ ਜਾਣਾ,
ਮੇਰਾ ਨਰਮ ਕਾਲਜਾ ਧੜਕੇ।
ਲੁਕ-ਛਿਪ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰ ਸਿੰਘਾ,
ਲੈ ਜਾਣ ਪੁਲਸੀਏ ਫੜ ਕੇ।

ਪਤੀ : ਤੂੰ ਬਹੁਤਾ ਝੋਰਾ ਕਰਿਆ ਨਾ ਕਰ,
ਉਹ ਕਾਹਤੋਂ ?
ਐਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਡਰਿਆ ਨਾ ਕਰ,
ਉਹ ਕਾਹਤੋਂ ?
ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਜੀਹਦੇ ਤੋਂ ਤੂੰ ਡਰਦੀ,
ਆਉਂਦੀ ਨਈਂ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ।
ਜਦ ਵਰ੍ਹਦੀ 'ਸਾਲਟ' ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ,
ਇਹ ਡਿੱਗਦੇ ਖਾ-ਖਾ ਗੇੜੇ।

ਪਤਨੀ : ਦੋ ਲਾਲ ਟੋਪੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ,
ਘਰ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ।
ਤੇਰਾ ਖਾੜਕੂ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਏ,
ਮੈਨੂੰ ਝਈਆਂ ਲੈ-ਲੈ ਪੈਂਦੇ ਸੀ।
ਮੈਨੂੰ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਡਰ ਮਿੱਤਰਾ,
ਕਿਉਂ ਬੱਲੀਏ ?

ਕਿਤੇ ਲੈਣ ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਫੜ ਮਿੱਤਰਾ,
ਕਿਉਂ ਬੱਲੀਏ ?

ਮੈਨੂੰ ਰਾਤੀਂ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਸੀ,
ਤੈਨੂੰ ਲੈ-ਗੇ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਜੜ ਕੇ।
ਲੁੱਕ-ਛਿਪ ਕੇ.....

ਪਤੀ : ਇਹ ਸ਼ੇਰ ਟੋਪੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜੋ,
ਸਾਡੇ ਨਾ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।
ਇਹ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ,
ਖੂਜਾਂ ਵਿਚ ਜਿੰਦ ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਇਹ ਲੋਟ ਡਾਂਗ ਨਾ' ਆਉਂਦੇ ਨੇ,
ਕੀ ਕਿਹਾ ?
ਫਿਰ ਹੱਥ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ,
ਕੀ ਕਿਹਾ ?
ਓ ਡੰਡੇ ਦੇ ਡਰ ਬਾਂਦਰ ਨੱਚੇ,
ਅਤੇ ਕਰਦਾ ਸ਼ੁਗਲ ਬਥੇਰੇ।
ਜਦ ਵਰ੍ਹਦੀ 'ਸਾਲਟ..... ..

ਪਤਨੀ : ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਏ ਇਹਨਾਂ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ,
ਵਰਿਆਮਾ ਫੜ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਛਲ, ਹੁਸਨੇ ਦਾ,
ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਸੀਨਾ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ।
ਸੁੱਖਾ ਫੜ ਲਿਆ, ਖਬਰ ਆ ਚੁੱਕੀ,
ਹਾਂ ਬੱਲੀਏ ?
ਮਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਚੁੱਕੀ,
ਹਾਂ ਬੱਲੀਏ ?
'ਭੁੱਲੜ' ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ,
ਫੜ ਲੈਣ ਨਾ ਹੱਲਾ ਕਰ ਕੇ।
ਲੁਕ-ਛਿਪ ਕੇ..... ..

ਵਾਰਤਾ

ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੁਣਾਵਾਂ ਵਾਰਤਾ।
ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਮਾਰ-ਤਾ।
ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ, ਸਜਿਆ ਦੀਵਾਨ ਸੀ।
ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਿੰਦਾ ਬਿਆਨ ਸੀ।
ਹੋ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ-ਸਮਝੌਤਾ ਵੀਰਨੋ।
ਬਾਝ ਆ-ਜੋ ਪੰਥ ਦਾ ਕਲੇਜਾ ਚੀਰਨੋ।
ਇਹ ਗੱਲ ਖਾ ਗਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ।
ਉਸ ਠੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗੋਲੀ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ।
ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਟੇਡਾ ਜਿਹਾ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਸੀ।
ਲਾਲਾ-ਲਾਲਾ ਹੋ ਗਈ ਸਾਰੇ ਭੱਜ ਉੱਠੇ ਸੀ।
ਲੋਥ ਚੁੱਕ ਲੈ ਗਏ ਅੰਦਰ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਦੇ।
ਸਿੰਘ ਵੀ ਗਏ ਪਹੁੰਚ ਕੋਲ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ।
ਇਕ ਕਿਹਾ, ਪਾਸੇ ਹੱਟ ਜੀ ਪਿਆਰਿਆ।
ਮੈਂ ਆਂ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਕਹਿ ਕੇ ਫਾਇਰ ਮਾਰਿਆ।
ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸਾਧ ਨੂੰ।
ਪਲ ਵਿਚ ਨਰਕੀਂ ਪੁਚਾ-ਤਾ ਸਾਧ ਨੂੰ।
ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਾਧ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚਾਹੜ ਜੀ।
'ਭੁੱਲੜਾ' ਉਹ ਸਿੰਘ ਹੋ ਗਏ ਫਰਾਰ ਜੀ।

ਬੀਨ ਵੱਜੇ ਇੰਦਰਾ ਦੀ

ਅੱਤਵਾਦੀ ਫਿਰੇ ਮੇਹਲਦਾ,
ਆਜਾ ਦੇਖੀਏ ਚੁਬਾਰੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
ਬਾਰੀ 'ਚੋਂ ਨਾ ਮਾਰੀ ਝਾਤੀਆਂ,
ਗੋਲੀ ਮਾਰ-ਦੂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਧਰ ਕੇ।
ਬੀਨ ਵੱਜੇ ਇੰਦਰਾ ਦੀ,
ਡਾਉਰੂ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖੜਕੇ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ,
ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਪੁਲਸੀਏ ਆ ਗਏ।
ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀਆਂ,
ਹਾਏ! ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੁਆਕ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿ ਗਏ।
ਅੱਤਵਾਦੀ ਫਾਇਰ ਕਰਦਾ,
ਫਾਇਰ ਕਰਦਾ ਸਟੇਨਰੀਨ ਫੜ ਕੇ।

ਅੱਤਵਾਦੀ ਤਿੰਨ ਮਾਰ-ਤੇ,
ਤਿੰਨ ਮਾਰ-ਤੇ ਖੜਕਰੀਆਂ ਤਾਰਾਂ।
ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਹੋ ਗਿਆ,
ਉਹ ਕਰਦੇ ਨੇ ਬੈਠ ਵਿਚਾਰਾਂ।
ਔਹ ਦੇਖ ਸਿੰਘ ਸੰਤਾਂ ਦੇ,
ਆਗੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਤਿਨ-ਚਾਰ ਮਾਰਤੇ,
ਚਾਰ ਮਾਰ-ਤੇ ਰੇਹੜਤਾ ਲਾਲਾ।
ਇਕ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਾਰਤਾ,
ਇਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਟਾਊਟ ਜਵਾਲਾ।

ਕੜਾ-ਕੜ ਗੋਲੀ ਚੱਲਦੀ,
ਸਿੰਘ ਫਿਰਦੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ।

ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਗੋਲੀ ਚੱਲਦੀ,
ਦੇਖ ਭੱਜ ਗਏ ਪੁਲਸੀਏ ਸਾਰੇ।
ਡਰਦੇ ਸਟੇਨਾਂ ਸੁੱਟ ਗਏ,
ਸਿੰਘ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਨ ਲਲਕਾਰੇ।
ਚੁੱਪ-ਚਾਂ ਹੋ ਗਈ ਪਿੰਡ 'ਚ,
ਤੇਰਾ ਨਰਮ ਕਾਲਜਾ ਧੜਕੇ।

ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ ਬੁੱਕਦੇ ਫਿਰਨ,
ਅੱਗੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਸੂਰਮਾ ਬੋਲੇ।
ਥਾਣੇ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਵੜ ਗਈ,
ਸੰਤਰੀ ਡਰਦਾ ਕੁੰਡਾ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੇ।
'ਭੁੱਲੜਾ' ਤੂੰ ਆ ਜਾ ਘਰ ਨੂੰ,
ਕੀ ਲੈਣਾ ਏ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਕੇ।

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲਿਟਰੇਚਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ

1. ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਸਟੀਕ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਸਟੀਕ।
2. ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਾਠ ਦਰਪਣ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਾਠ ਉਚਾਰਣ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
3. ਨਿਤਨੇਮ—ਸੰਤ ਬਾਣੀਆਂ।
4. ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀਵਨ—ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ।
5. ਗੁਟਕੇ ਸਾਹਿਬ—ਨਿਤਨੇਮ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਸੁੰਦਰ ਗੁਟਕਾ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰ, ਨਿਤਨੇਮ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਮੋਟੇ ਅੱਖਰ।
6. ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਟਕਸਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਡਾਇਰੀ।
7. ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ਼—ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ।
8. ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ।
9. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸੈਂਚੀਆਂ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪਦ-ਭੇਦ ਅਤੇ ਲੜੀਵਾਰ)।
10. ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ—ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ।
11. ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ (ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ)।
12. ਸਿੰਘ ਗਰਜ। (ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ)
13. ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ—ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ।
14. ਟਕਸਾਲੀ ਤੇਗੋ, ਕਿਰਪਾਨਾਂ (ਹਰ ਸਾਈਜ਼ ਵਿਚ)।
15. ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ—ਆਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ।
16. ਕੰਘੇ, ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ, ਕੜੇ (ਸਰਬ ਲੋਹ), ਕਛਹਿਰੇ।
17. ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ।
18. ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ, ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ।
19. ਹੱਡੀ ਹੰਢਾਇਆ ਇਕ ਖ਼ੂਨੀ ਦਹਾਕਾ (ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ) ਨਾਵਲ।
20. ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ। (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ)
21. ਤਬੈ ਰੋਸ ਜਾਗਿਓ (ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ)। (ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ 'ਉਦੇਕੇ')
22. ਜੁਝਾਰੂ ਯੋਧੇ (ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਾ)
23. ਕਾਲਾ ਅਫ਼ਗਾਨਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੇਖ। (ਗੁਰਸਿੱਖ ਫ਼ੀਚਰ)
24. ਸੰਤਾਪ
25. ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ। (ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ)
26. ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ। (ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ)
27. ਬੁਹਮੇ ਵਾਲਾ ਖੂਹ। (ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਾ)
28. ਸੱਚ ਆਖਾਂ ਤਾਂ ਭਾਂਬੜ ਮੱਚਦਾ ਏ (ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ)
29. ਖੇਤ ਜੁ ਮਾਂਡਿਓ ਸੂਰਮਾ
30. ਲਕੀਰ (ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਾਈਜੈਕਰ, ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ)
31. ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸੋਚ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਨੀਤੀ (ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ)
32. ਸਭ ਦੁਸ਼ਟ ਝਖ ਮਾਰਾ
33. ਬੰਬ ਬਲਾਸਟ (ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲੜ)।
34. ਖਿੰਡਰਾਂਕਾਲੇ ਸੰਤ ਜੀ ਕੇ ਆਖਿਰੀ 6 ਦਿਨ
35. ਖਾਓ ਜਿੰਦਾ ਕ ਖਾਓ ਸੁਕਾ ਕੀ ਜੇਲ ਚਿਟ੍ਰਯਾਂ

ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਤਾ:

ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ

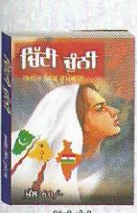
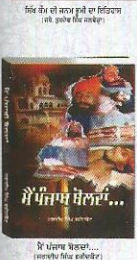
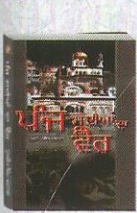
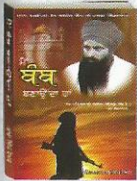
ਗੁਰਮਤਿ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ

ਦੁਕਾਨ ਨੰਬਰ 31, ਘੰਟਾ ਘਰ ਮਾਰਕੀਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

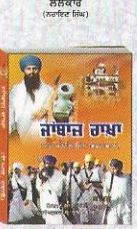
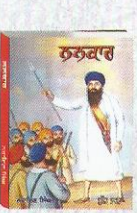
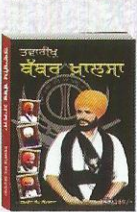
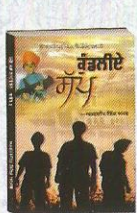
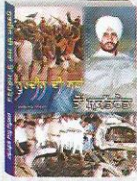
ਫੋਨ: 0183-5101231,

ਮੋਬਾਇਲ: 98726-58302, 98151-61234

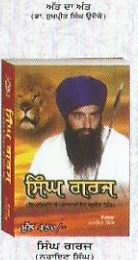
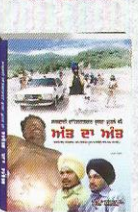
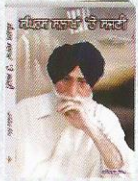
ਗੁਰਮਤਿ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

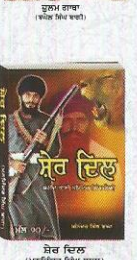
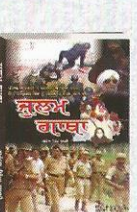
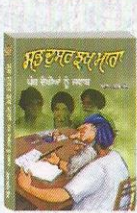
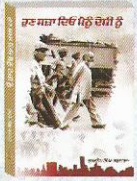
ਜੇਡੂ ਦਿੱਤੀਆਂ
(ਅਨੰਤਰਿਕ ਸਿੱਖ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਗ੍ਰਹ)

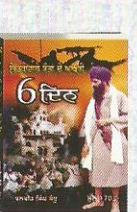
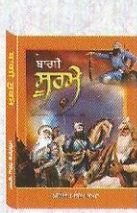
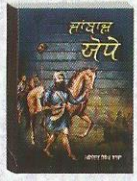
ਜਾਬਜ਼ ਰਾਧਾ
(ਏ.ਆਰ. ਵਾਹੀ)

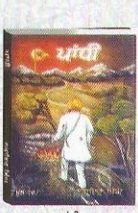
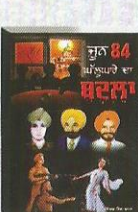
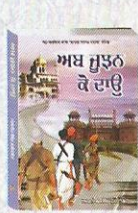
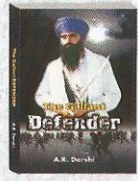
ਤੜਫੇ ਨਾਰ
(ਅਨੰਤਰਿਕ ਸਿੱਖ)

ਖੇਡ ਜੁ ਮਾਂਡਿਓ ਸੁਰਮਾ
(ਅਨੰਤਰਿਕ ਸਿੱਖ ਅੰਗਰ)

ਪਰਮ ਯੁੱਧ
(ਸੁਰਮਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਗ੍ਰਹ)

ਕਾਮਰੂਪੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੋਟਕ
(ਅਨੰਤਰਿਕ ਸਿੱਖ)

ਦੇ ਗੱਲਾਂ

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਹੁ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਬੇਅੰਤ ਕੀਤੇ,
ਰੰਗੀ ਵੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਬੇਹਾਲ ਹੋਇਆ।
ਚਪੇ ਚਪੇ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗੇ,
ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਦੁੱਖੀ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਹੋਇਆ।
ਜਦੋਂ ਤੱਕਿਆ ਦਿਲਾਵਰ ਨੇ ਹਾਲ ਅਖੌਂ,
ਜਾਗੀ ਅਣਖ ਤੇ ਰੋਹਵਾਨ ਹੋਇਆ।
ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ,
ਜਿੰਦ ਵਾਰ ਕੇ ਯੋਧਾ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਇਆ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਮੋਲ ਰਾਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਮਿਲਦੀ ਏ। ਇਸ ਅਮੋਲ ਰਾਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਲੁਟਾਉਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਾਵਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਹੜਾ ਇਨਸਾਨ ਕੌਮ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਲੋਕ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਆ। ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਉਹਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਧਰਮ ਤੇ ਕੌਮ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਉਸ ਵਕਤ ਹੋਈ, ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਕਾਲਾ ਦੌਰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਜੀਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨੋਚ-ਨੋਚ ਕੇ ਖਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਜੰਗਲ ਰਾਜ ਸੀ। ਇਸ ਜੰਗਲ ਰਾਜ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬੇਅੰਤਾ ਸੀ। ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਬੇਅੰਤੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚ-ਹੱਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਕੇ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਉ। ਬੇਅੰਤਾ ਏਨਾ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਮਸੀਹਾ, ਰਾਮ-ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਤੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਕਹਾਉਣ ਲੱਗਾ - ਬਿਲਕੁਲ ਹਰਨਾਕਸ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਟਟੈਣੇ ਨੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੀਸ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਬਲਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਲਾਬੀ ਦੀ ਫੂਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਬੁਲਬੁਲਾ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਉੱਡ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਬੇਅੰਤਾ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਪਾਸਕੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਭਾਵ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਤੇ ਦੇਸੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋਏ ਤੇ ਬੁੱਚੜ ਬੇਅੰਤਾ ਵੀ ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਤੇ ਦੇਸੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬੰਬ-ਬਲਾਸਟ ਦੀ ਭੇਂਟ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਹੈ ਨਾ ਇਤਫ਼ਾਕ ਦੀ ਗੱਲ!

ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੀਰ ਗਾਥਾ ਲਿਖਦਿਆਂ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਸੋ ਪਾਠਕਾਂ ਤੋਂ ਖਿਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਆਪ ਨੂੰ ਕੈਸੀ ਲੱਗੀ - ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਣਾ। ਪੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗਾ।

-ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਭੁੱਲੜ' ਸੁਰਜੀਤ ਪੁਰਾ (ਬਠਿੰਡਾ)

94170-46117